

ÜLIÕPILASLEHT

TARTUS

Nr. 6

JAANIKUUL

1932

PUNASED AASTAD

Mälestisi ja dokumente 1905. aasta liikumisest Eestis. Toimetanud prof. H. Kruus, 252 lk., piltidega, neist osa kriitpaberil, hind 4 krooni, köites 5 kr. 50 s.

1905. a. liikumine Eestis on jätnud kustumatud jäljed, kuid sellest on vähe kirja pandud, kuna surveaegadel seda teha ei saadud, vaid just vastuoksa. — katsuti hävitada, mis võis kuidagi olla hädaohtlik. Ometi on tarvis tõtt teada sellest ajast. Käesolev väljaanne toob kontrollitud mälestisi toleaegeisist sündmusist järgmiste kaasaegete sulest: J. Korits, J. Pehap, J. Kukk, A. Ast-Ani, L. Ibrus-Köstner, A. Ostra-Oinas, K. Tärna, Ed. Hanko, K. Saral, K. Schlossmann, L. Olesk, J. Sütt, K. E. Sööt, Fr. Tuglas, K. Konik, V. Tubin, J. Sarv, H. Pöld, H. Reimann, A. Palvadre, J. Raudsepp, R. Gabrel, M. Taevere, M. Raud, F. Karlson, J. Pikkov, J. Vain, A. Laipman, T. Braks, A. Kärner, J. Jaakson, R. Astrem.

Lisaks tuuakse suurte rahvakoosolekute dokumentaalsed otsused ja P. Speek'i aruanne revolutsioonilise liikumise kohta Eestis, koostatud 1906. a.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus.

Tartu näitus

peetakse 26.—29. augustini s. a.

Kavas kõik alad, mis on ühenduses eesti koduga ja põlluga.

Samal ajal laiaulatusliku kavaga

„Eesti päev“

Lähemaid teateid saab näituse büroost (Promenadi 2-17, tel. 1-01).

Eesti Põllumeeste Selts Tartus.

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄALEKANDJA

HARITLASKONNA ÜLESANDED KOHUSTAVAD SOLIDAARSUSELE.

Ajalugu näitab, et riikide saatus ennekõike sõltub tema juhtkonna teadlikkusest, ühtlusest, avaravaatelisusest, omakasupüüdmatuses. Ajalugu näitab, et peamiselt juhtkonna voo- rustest ja organisatsioonist on sõltunud rahva, rahvuse ning kultuuri hüve, — ja nii see on jäänud praeguseni, kui ka omaaegsed aristokraatlikud kihitised on asendanud haritlaskonda.

Haritlaskonna poliitilised ülesanded.

Haritlaskond rahvusliku juhtkonnana on puht-demokraatliku printsiibi rakendamine. Kuna aristokraatlikudel aegadel juhtkonda pidi sündima või tema poolt vähemalt koopteeritama, on uudsesse haritlaskonda pääsemine sõltuv ainult isiku andest ja tahtejõust. On ju haridus eriti Eestis igale saavutatav, siiski moodustades õiglase isiku võimetest sõltuva selektsiooni-vahendi juhtkonna piiramiseks. Teiselt poolt on just haridus sobivaks eritunnuseks meieaja juhtkonnale; nagu varemadel aegadel selleks oli vaja militäärseid võimeid, nii olevikus riigi- elu peanõue läheb suurte avaravaateliste organisatsioonide annete järgi, mis mitte ainult ei ole külgesündivad, vaid arenevad alles

isiksuse üldise koolituse tagajärjel.

Eriti aga Eestis peab olema haridus konstitueerivaks printsipiiks, sest kogu meie omariiklus põhjeneb ju peamiselt kultuurilisel baasil. Ilma rahvuslike kude põhjusteta poleks Eesti Vabariik iialgi tekkinud ega püsinud, — rahvus aga ei püsi iialgi ainult jõul, vaid palju sügavamalt looval, kultuurilisel vaimul. Ilma iseseisva kultuurloominguta muutub Eesti omariiklus negatiivseks farsiks, — juhuse läbi tekitatuks, tarviliku arengu läbi pühitavaks. Ainult rahvuslik vaim võib põhjendada iseseisvuse tulevikku; rahvuslik vaim aga sõltub enam mõnesttuhandest valgustatud peast, kui mitmest miljonist peekonipallist või võitünnist. Haritlaskonnast sõltub meie iseseisvuse saatus, haritlaskonnal peab seepärast ka lasuma Eesti Vabariigi poliitiline juhtimine!

See lisandab vähem õiguseid, kui paneb peale ränki kohustusi. Võib olla niisugust situatsiooni üldse ei aktsepteeriks mõni teine ühiskondlik kihitus, vaimsuse selektsioon — haritlaskond aga võtab endale kindlasti teadliku juhtkonnana kohustused, mis osalt sisimat, osalt välist laadi. Viimaste

juures ei ole tarvis peatuda, kuna nad ju kõikidele poliitilistele juhtkondadele on taolised. Nõuded, mis juhtkonnaks olemine asetab haritlaskonna mõtteviisile ja hingelaadile, olgu siiski lühidalt riivatud.

Juhtkonna mõtteviis.

Tuleb kord ometi taibata, et häälletusmasinaga ei saa valmistada väarikat tulevikku meie rahvusele. Õige demokraatia peitub millegis muus, kui demagoogilises „51“ ahnitsemise poliitikas, — õige demokraatia seisab hoolimatus rahvuse kui terviku huvide eest seismises. Seda suudavad aga ainult süstemaatiliselt selekteeritud inimesed, ja ka ainult siis, kui neil küllaldane, autoritatiivset printsiipi tunnustav kandepind.

Siit algame haritlaskonna kui juhtkonna positiivsete tunnuste loetelu: ta peab ennekõike üle kasvama tühistest ambitsioonikeskest, saama kohusetundlikuks ja autoriteeti tunnistavaks. Venemaigulise anarhhiaiduga põues ei suuda meie haritlaskond iialgi täita ülesannet riikipõhjustava kihitusena.

See kohusetunne peab aga teadlikkusel põhjenema; sest pimedusega löödud juhtkonnast ei saa iialgi olema millekski kasu.

Haritlaskonna teadlikkuse põhjendiks peab olema riiklik ja poliitiline mõtteviis. Mitte politiseerimist, mitte erakonnatsemist, — vaid riigimehelikkust peame kasvatama oma inimestes!

See mõtteviis saab tekkida ja süveneda aga ainult siis riigielu suhtes terves juhtkonnas, kui ta juba iseenda suhtes need nõuded on teostanud. Seepärast on esimene nõue; juhtkonna seotus, meie haritlaskonna solidaarsus!

Ülikool juhtkonna kasvatajana.

Ma ei taha kaugeltki haritlaskonda piirata ainult akadeemiliste kodanikkudega, ei taha ka kujundada mingit hierarhiat järjestuvalt teaduslikule kvalifikatsioonile. Hoopis vastupidi arvan, et haritlaskonna laialdasena aga ühtsana moodustab teatav sisetundeline lugupidamine kultuuri vastu, mis põhjeneb kultuuril igemal tundmisel ning tema loomingust igemal osavõtul.

Kui järgnevas haritlaskonnast kõneleme ainult akadeemilistes piirides, siis see on enam metoodiline borneerumine, sõltuv selle keskkonna ligemast tundmisest kui ka asjaolust, et esmajooneliselt võimalik teostada tegelikke samme ainult akadeemilises peres. Ühtlasi aga olgu rõhutatud, et Alma Mater estoniensis on eriliseks lätteks tervele eestluse vaimsusele. Mitte ainult teadusatusena, vaid samavõrra õppeasutusena, mis endasse koondab suurema osa edasipüüdlikumat noorpõlve süvenenumate vanemaalaste juhtimisel.

Siiski, olles küll õppeasutus, ülikool ei ole kasvataja. Seda tühikut on asunud täitma üliõpilaskond.

Meie üliõpilaselu kõige suurem tähtsus on just sotsiaalpedagoogiline: alles üliõpilaskond loob viimistletud ja tarvilikult tihendatud haritlaste seltskonna, annab talle vajaliku vormi ja sisu. Selle sisu suhtes ärgegem jätkem märkimata, et

eesti ülikooli ideegi on võrsunud üliõpilaskonnast (1917. a. üliõpilaskongress) ja mitte ainult meie riikluse sümbol (lipp!) vaid ka ideestiku paremik oluliselt on laenatud akadeemiliselt seltskonnalt. Mis aga puutub vormi, siis selle moodustavad organisatsioonid, mille suhtes võib olla mõndagi öelda poolt ning vastu. Siiski vist keegi ei eita nende kujundavat mõju osalistele eluajaks.

Just see, et meie üliõpilasorganiseerumine on vilistluse kaudu siduv eluajaks, annab talle hoopis erakordse tähenduse. Seepärast vaatleme veidi selle vormi kujunemisi ja muuteid.

Üliõpilaskondlik vaim.

Ei saa kujutella, et noorte inimeste kogum, nende kogum, kes alles võitlevad oma sisemuses tulevase ilmavaate pärast, — saaks olla taoliselt dresseeritud, nagu rügement sõdureid. Tartu üliõpilaselul otse selle vastu on heaks organiseerimisaluseks valiv sõprus, mis koondab üliõpilasi intiimorganisatsioonidesse. Loomulik, et on vahe iga üksiku organisatsiooni vahel ning ei ole ka midagi ebaloomulikku, kui kristalliseeruvad üksikud iseseisvad ja erinevad organisatsioonitüübid.

Siiski ei pea üliõpilaselus mitte erinevus, vaid ühtsus mängima peaosat. Kui üliõpilaselu tohib pretenteerida enamale, kui paljale ajaviitele, siis tal on kohustus kasvatada solidaarset haritlaskondlikku ühisaime, seda mida hüüame „ühtsaks üliõpilaskonnaks“. Tõepoolest näib, et eesti üliõpilaselu arengkäik on lõpetanud oma esimese ringi, ning välja jõudnud sellele väarikale seisukohale.

Nagu see arengkäik algas 1870. a. ühise rahvusliku üliõpilaskonna loomisega, mis sajandi lõpuks paisus liiga suureks ja seepärast pidi üle kasvama intiimelu piiridest ning differentseeruma üksikuteks erikoondisteks, — nii Eesti Üliõpilaskonna tekkimine aastal 1920 viis meid vähemalt vormiliselt tagasi ühtlusele.

Küll mõjusid esialgu lahutajatenä ja umbusaldust tekitajatenä mainitud vahepealse differentseerumise põhjused ning tülid, mis eneseleidmise ja eneseteostamise tuhin vallandanud teisitimõtlejate vahel. Kuid pikapeale selgus ikka enam, et sihid — rahvuslikud sihid — olid ühised ja kui enast teataval määral maha salati, seks et 1920 luua keskkorraldus, et ühiselt töötada ja alluda tervikule, — siis on see viimase 12 aasta jooksul kandnud väarikat vilja: ühiselt ja üksteise vastu töötamine on õpetanud üksteist hindama, on maha lihvinud varemased hõõrdepinnad, on teostanud vastastikuse sobivuse ja loonudki ühtsa üliõpilaskonna.

Igatahes oleme talle paegu ligemal kui kunagi varem. Küll ei ole veel kustunud kõik mõõdunud tülid järellained, küll veel mõnigi veteraan loeb omaks kohuseks neid uuesti liigutada. Kuid minu arvates see kõik on siiski ainult võitlus ajaloo pärast: olevikus ei ole võitlust, on vaid üliõpilaskondlik ühistöö! Kindlasti kinnitavad seda veel kerkivad tegelikud ülesanded, sunnib veel suuremale tihenemisele kasvav majandussurutis ning üliõpilaste kahanev arvgi ei jäta üliõpilaskondlikku sidet koomale tõmbamata.

Üliõpilasühing ja „tegelik elu“.

Kui meie ülalosutatult oleme võinud konstateerida üliõpilaskondlikus ulatuses õige suurt edu haritlaskondlikule solidaarsusele, ei saa meie seda kahjuks mitte teha „tegeliku elu“ suhtes.

„Tegeliku elu“ all mõistetakse Eestimaal kohasamist. Ja tõepoolest on see küllaltki oluline probleem meie kitsal ajal ja maal, keset üleproduktiooni ning tööpuudust.

Kuid mis side tohiks olla üliõpilasorganisatsiooni ning kohasaamise vahel? Kas tegelikult üliõpilasühingud ei ole siis vaba, üliõpilasliku, buršikoosse sõpruse liidud? Kas nemadki nakatatud „tegelikust elust.“

Tegelikkuses see on nii, ja ka hetsetavalt väga suurel määral. Üliõpilasorganisatsioonidel on märgatav ligitõmbamise võime vilistlaste positsioonide järgi; ja et see ei ole platooniline austus, vaid päris reaalne lootus protektsioonile, see on enamikul juhtudel päris selge. Teiseks on märgata eriti tähtsate vilistlaste poolest rikkastesse organisatsioonidesse mitte-üliõpilaste juurdevoolu: päris kindlakohaline ametnik (tihti vanemas easki!) immatrikuleerub mitte ülikoolis enda edasi harimiseks, vaid oma šefi kaasvõitlejaks saamiseks. Arusaadavalt korrumppeerib see üliõpilaselu ja üliõpilasvaimu. Arusaadavalt muudab see üliõpilasühingu kohakindlustusühinguks.

Aga mitte ainult sisemiselt ei avalda see labastavat ja korrumppeerivat mõju üliõpilasorganisatsioonidele. See mõjub ka kardetavalt üliõpilaskondlike tasakaalule: organisatsioonid tihti otse peavad asuma võitluse positsioonide ja kohtade pärast.

Muidugi on see terve probleem terav ainult vilistlaste pärast. Üliõpilaskondlikus ulatuses ei saa tekkida protektsionismi ega organisatsioonide simooniat. Üliõpilaskondlik tihenev vaim otse selle vastu äratav lootus solidaarse haritlaskonna tekkimisele.

Vilistlastes on viga.

Vilistlastes on viga!

Peaviga on üliõpilasaegse organiseerumise aluseksvõtt eluaegsele eraldumisele. Meil ei ole tõelist „seltskonda“, on vaid kildkonnad, mis välja kasvanud mitmepõhjuselistest intiimringidest. Tähtsam neist aga on vilistlus kusagil üliõpilaskondides.

Üliõpilasühingusse astumine ei saa ega tohi aga olla aluseks eluaegsele eraldumisele. Seks on esmalt põhjused teatavasse üliõpilasühingusse astumiseks liiga vähe kaaluvad, veelgi vähekaaluvad aastakümnete järele. Teiseks ei ole ühendumise-alused meie intiimsetes organisatsioonides küllalt kaaluvad põhiliseks vahetegemiseks; ei ole õigustatud ilmavaateliste, poliitiliste, religioos-

sete jne. tõeks pidevate tahapoolet asetamine juhuslikult, aastate eest sündinud intiimorganisatsiooni valikust. Ei ole ka õigustatud selle intiimühingu pärast üldhuvidega mitte-arvestamine või koguni selle vastu talitamine. Hoopis ülekohtune aga on vanemate tegelaste klassifitseerimine organisatsiooni järgi, kuhu ta 20-tes eluaastates kuulunud. Kui see või teine noorena on liitunud nii ja niisugustega, — miks peab teda siis surmani siduma ainult selle seltskonnaga? Aga seda tehakse meil endastmõistetavana... ja keegi ei protesti...

Asi seisab nimelt selles, et see ebaproduktiivne jagamisalus, „vilistlus“, on saanud kindla vundamenti „tegelikus elus“. Meie esimese-teise põlvelises haritlaskonnas ei ole veel saanud kujuneda perekonnapolitikat ja nüüd üliõpilasühingu kaasvõitlejakaasvilistlane asendab hädatarvilikud onupojad.

See on armetu ja inetu, aga sellel ei saaks olla väga suuri tagajärgi. Sest niipea kui ühe organisatsiooni protektsionism areneb liigtugevaks süsteemiks, on seni kõik teised temale hakanud tegema ülekaalukat opositsiooni. Nii see oli mõne aasta eest ühe vanema organisatsiooni liikmetega, kes nii ära heidutati, et võtsid ametisse kõiki, ainult mitte „oma mehi“. Aga kui see onupojapolitika toimub diplomaatilisemalt, siis võib temal olla kestvus, ja ühes sellega süveneb ta muidugi hädaohtlikkuseeni.

See süvenemine on viimasel ajal toimunud hoopis uues suunas, mille hädaohtlikkuse tõttu ei saa teda jätta kõnestamata.

Süsteemiseeritud protektsioon.

Vilistlaskogude protektsioon on astunud uude arengjärku n.n. vilistlaskogude-liitude loomisega. Alul löid korporatsioonid, hiljem ka seltsid säärased asutised, mis mitte üksikute kildkondade hooleks ei jäta meie seltskonna, vaid lõhestavad ta pooleks.

Selle tagajärjed ei avaldu muidugi ühe-kahe aastaga. Kui aga lastakse niisugusel kahe- ja

süsteemil süveneda, siis võime küll olla kindlad aastakümnete pärast valmivale viljale: meie haritlaskonna radiikaalsele lõhestatusele.

See ei avalda mõju mitte ainult kohasaamisele, kuigi siin kõige enne nähtub tagajärg: kõik inimesed jagatakse kahte kategooriasse — „oma“ ja „võõras“. Senistel algmetel ei saanud olla küllaldast alust, sest „oma organisatsioon“ haarab ikkagi ainult sadakond inimest, ja nendega nagu nii oli ennem isiklikke sidemeid. Printsibiiks tehes aga kuvust „korpi“ või „seltsi“ üldse, muutub tagajärg protektsionismi üldhaaravuseks.

Aga selle „tegeliku elu“ lõhenemise tulemuseks peab olema terve seltskondliku elu lõhenemine, terve ilma vaatelise suhtumise poolendumine. Sest „tegelikkusele“ otsitakse otsekohe ideoloogilisi põhjendeid... Praegu on intellektuaalselt ausal inimesel võrdlemisi raske tõesti põhilist erinevust leiutada „seltsi“ või „korporatsiooni“ vahel, sest välismärk ei ole ometi põhiline küsimus...! Tulevikus aga, kui see „vahe“ tõstetud „tegeliku elu“ eraldavaks printsibiiks, leiutatakse kindlasti kaaluvad argumentid.

On meil aga neid tarvis? On meil tõesti tarvis oma niikuinii väikest seltskonda lõhestada? On meil tarvis luua süsteem, mis loob kildkonnatsemise meie avaliku elu aluseks, ega lase haritlaskonnal täita oma ülesannet meie rahvuse juhtkonnana?

Ei. Rahvuslik ülesanne kohustab haritlaskonda solidaarsusele!

Ühtne üliõpilaskond.

Solidaarse haritlaskonna kasvatamine peab teadlikult algama juba ülikoolis. „Ühtne üliõpilaskond“ peab siin olema loosung!

Seks tuleb kõrvaldada negatiivsed ja takistavad nähted, eriti organisatsioonidevaheline vaen ja umbusaldus. Tuleb luua kindel lahendustee isiklike konfliktide lahendamisele ning garanteerida teatav au- ning aususemõiste. Seks tuleb varem või hiljem ellu

kutsuda üliõpilaskohus. Säärane ei suudaks aga midagi, kui terve haritlaskonna käitumine ja seisukoht moraalselt ja materjaalselt ei sanktsioneeriks üliõpilaskohtu otsuseid. Kui aga üliõpilaskohus omab säärase seisukoha, kas ta siis omakorda ei ühenda meie haritlaskonda solidarseks koguks?

Praktiliselt veel tähtsamaks ja üliõpilaskonda siduvamaks nähteks pean ma üliõpilastööbüroo tekkimist. Kui üliõpilaste töösaamist ja võimalikult hiljem ka ülikooli lõpetanute kohti hakkab objektiivsetel alustel vahetalitama üliõpilaskondlik organ, siis kaob oluline põhjus kildkonatsemiseks.

Üldse üliõpilaskonna omaabis peitub lootus ühtsa üliõpilaskonna teostamisele. Ühised huvid ja ühised mured seovad — nii üliõpilasköök, üliõpilashaigekassa jne. mõjuvad hästi töötades kahtlemata kindlamini ühisvaimu tekkimiseks, kui ka kõige hiilgavamad kõned.

Meie omaabitöö programmi arendamiseks si ole siinkohal õige paik. Küll aga ei saa jätta kindlalt rõhutamata, et üliõpilaskondlik ühisvaim ei teki ilma ühiste ettevõteta, ei teki ilma institutsioonideta, mis ga-

ranteerivad teatava auja korramõiste iga haritlase suhtes.

Siia liita ka ülikooli lõpetanuid, luua ühtne haritlaskond vilistlaste hulgast, — see on järgmine ülesanne.

Ühtne haritlaskond.

Juba käesoleva artikli alul selgitasin ühiskondlikke põhjusi, mis teevad ühtsa haritlaskonna loomise kultuuriliseks ja poliitiliseks suurülesandeks. Nüüd ligine sellele küsimusele teisest ja tegelikumast küljest. Probleem on praegu redutseeritud viisile, kuidas vilistlaskonda viia seosest üksikute organisatsioonidega, ja teda ühendada üliõpilaskonnaga.

Siin oleks muidugi vale tee hakata kõike olemasolevat lihtsalt lammutama. Igatahes mitte üksikorganisatsioonide vilistlaskogude liidud tunduval likvideerimisväärseid. Seks et luua endiste akadeemikodanikkude vahel läbikäimist, on palju soodsam tee ellu kutsuda üldisi „akadeemilisi klubisid“ (nagu näit. Narvas jm. juba eksisteerivadki), ning suuremates keskkohades, kus arvliaks suureks paisub, neid teat. huvialade järgi differentseerida.

Seks huvialaliseks jagunemiseks võivad olla alused võetud ametitööst (juristid, arstid, õpetajad jne.), või ka hobby'de järgi (margikorjamine, muusika, politika, viin ja õlu, karskus jne).

Eriti tähtis aga oleks vilistlaskonda viia ühendusse üliõpilaskondliku töö ja omaabiga.

Seda mitte ainult majanduslikudel põhjustel, kuigi endiste üliõpilaste sääranegi toetus oleks küllalt tänuväärne. Peapõhjus on siiski vaimne tarve haritlaskondliku solidariteedi järgi: kui vilistlased garanteerivad üliõpilaskohtu otsuseid, siis seob see neid ka omavahel; kui nad arvestavad üliõpilaskonna tööbüroo soovitusi, siis see võtab jalad alt onupojapolitikal, ning muudab ajajooksul meie elu palju lahedamaks.

Need algused viiks palju edasi ühtsa haritlaskonna ideaali poole!

Seepärast tuleks juba eelolevat Tartu Ülikooli 300 aastast juubelit kasutada mõtte liikuma panekuks. Küll ei saa võib olla veel nii pea suuri tulemusi kätte, aga kui meil on suured perspektiivid, eks siis pisi-asjalinegi töö ole suureks rahulduseks.

Ilmar Tõniste.

Emakeel eestlase kultuuri-möödupuuks.

Emakeel eestlase kultuurkeeleks! Eks ole see nõue püstitatud juba üle veerandsaja aasta tagasi ja eks tundu pentsikuna, liigse sõnadetegemisenä, selle lause kordamine veel tänapäeval, kus meie keel on ametliku tunnustuse saanud riigikeelena, kus meil on emakeelne kool ning kõrgema emakeelse hariduselegi juurdepääs on ainult ajaküsimus. Tõsi, neid fakte ei tule keegi salgama, me tunnistame oma keelt vormiliselt igalpool samaväärsena teiste kultuurkeelte kõrval, kuid mõnikord ja õige tihti siiski, kahjuks küll, ainult vormiliselt; sisuliselt me ei hinda aga teda veel küllaldaselt, me võtame teda tihti

siiski veel mingi hädapärase endavalduse vahendina, ega ole teda harjunud nägema põhilise kultuurielemendina, millise varanduse kasutamise õigus on lubatud kogu maailmas ainult ühele rahvale. Kas oleme küllalt teadlikud selles, et tee meie rahvusliku kultuuri juurde käib ainult tugeva emakeelse hariduse kaudu, et keel pole ainult enda väljendamisvahend vaid absoluutse väärtusega kultuuri alus. Rahva keele arengulugu pole mõeldav väljaspool rahvuse elavat organismi; keel on osa rahva arengulugu; ta on osa rahvuse kehast ja hingest mis jätkab oma olemasolu üha uutest sugupõlvades, ega pole seotud ainult üksikindiviidi lühi-

kese elueaga. Keel sellisena peaks olema siis rahva kultuuri möödupuuks, millega möödame kultuuride suhtelist arengutaset ja intensiivsust, samuti iga üksikindiviidi hariduslikku taset samas kultuurkonnas.

Eesti keele arendamise alal kultuurkeeleks on möödunud veerandsajandi kestel tehtud õige palju. Kuigi meil puudub veel sõnu üksikute mõistevärdide tõlgitsemiseks, siis ei saa meie ometi enam öelda, et eesti keel kultuurkeeleks ei kõlbaks. Igatahes pole ühtegi teost ei iluega teadusliku kirjanduse alalt seepärast jäänud ilmumata, et meil puuduks väljendusvõimeline keel.

Stud. jur. Kristjan Herman †

28. aprilli hommikul saabus ootamatult kurb teade: ksv. Kristjan Herman on lahkunud elust äkilise südamerikke tagajärjel. Pooletel teel murdus ühe parema kaasvõitleja jõud. Sihikindel töö teiste heaks ja väsimatu püüd ennast arendada — see oli ta elu.

K. Herman sündis 23. juunil 1887 a. Puka lähedal. Peale õpinguid kohalikus valla ning Sangaste kihelkonnakoolis ja Tartu Õpetajate Seminaris, siirdus ta juba 20 aastaseks oma elutööle — kasvatusalale, astudes õpetajaks Rannu kihelkonnakooli. Hiljem teotses ta samal ajal Peterburis, Eesti Jaani koguduse koolis, kasutades ühtlasi pealinna soodsaid võimalusi põhjalikumaks tutvumiseks ühiskondlike, kirjanduslike ja filosoofiliste küsimustega. Maailmasõja keeris viis ta pikemaks ajaks Saksamaale sõjavangi. Eestisse tagasi jõudnud, jätkas ta pe-

dagoogilist tegevust Tartu keskkoolides — Tehnika gümn., Kommerctsgümn. ja Kaubanduskoolis ning mitmes kutsekoolis. Samal ajal oli ta õigusteaduskonna üliõpilaseks ning oleks õiendanud käesoleval kevadel viimase eksami. Oma üliõpilaspõlves oli ta ÜS „Liivika“ liikmeks ja võttis energiliselt osa selle organisatsiooni kujundamisest. Ta mitmekülgne haridus, rohked elukogemused, leplik, kuid kindel iseloom, tööarmastus ja optimism tõstsid ta kohe juhtivale kohale oma nooremate kaasvõitlejate hulgas.

Kristjan Herman oli väheseid, kes oskavad näha elu nagu ta on, kuid ühtlasi ka seda, milline peab elu olema.

Ka su lõpetamata töö kannab vilja sinu aadete edasikandmisega meis.

See üllas eeskuju ei kustu!

Enam kultuurilist kollanokalisust, võime aga lugeda sellest, kuidas meil laiemais ringkonnas suhtutakse oma keelde. Sellest ajast oleme muidugi juba õnnelikult üle, kus näit. üliõpilane oma kõrget haridust demonstree-rida püüdes, katsus igal võimalikul juhul ennast maksma panna võõras (vene, saksa) keeles. Teame kõik, et igat inimest, kes oskas ainult saksa keelt, peeti kord juba iseenesest haritud inimeseks. Jatkus isegi halvast eestikeele hääldamisest, tahtlikust võõrakõnalisusest, et end plebeide hulgast eraldada. Selleaja mälestusena püsib meil keeles küll mõningaid võõrapärasusi (terav s hääldamine, ä-le lähenev e jne.), kuid neid viljeldatakse enamasti küll alateadlikult mingi pärandina, enam kui teadliku peenutsemisena. Et siingi hooletusega tegemist, siis tuleme küsimuse juurde veel hiljem. Enne aga puudutaksime mõnda üldist pisiasja, mis näitavad kuivõrt vähe me ise hindame, või oskame hinnata oma emakeelt.

On olnud varemgi avalikult juttu sellest, et kui eestlane satub kokku kellegi oma maa muulasega — olgu see siis Peipsi kala-kaupmees, Tartu vürtspoodnik-venelane või mõni kodulinna sakslane (rsp. kadakas), siis jutlemine toimub enamasti juhtudel võõra-rahva liikme keeles, kuigi viimane eestikeelt valdab samavõrra, kui esimene võõrkeelt. Sama lugu võib märgata isegi ametiasutistes. See on kuidagi seletatav veel eestlase praktilise (!) meelega, keeleõppimise tungiga, või suure lugupidamisega võõra vastu, kuid igatahes suurt lugupidamist see oma keele vastu ei näita.

Kuid meid ei huvitagi niipalju suhted võõrastega, kui see asiolu, kuidas meil omavahelgi, eesti perekondades, suhtutakse enda keeleoskusesse. Meile võib keskkooli lõpetanud tütarlaps või poiss harimatuna tunduda kui ta saksakeelses jutuajamises vahetab mõne *die* või *der*-i. Ei ärata aga kellegi tähelepanu see, ega vii julgele mõttele harimatusest, kui

samaseltskonnas väänatakse kõige julmemal viisil su oma emakeelt. Koolipoisil kulub üks semester või enamgi, enne kui ta õpib õieti hääldama saksa *s*-i või inglise *th*-d, kuid eesti *s*-iga on asi palju lihtsam: siin võid keeleotsa asetada sentimeetri taha- või ettepoole, sama õigeks jääb häälik ikkagi. Pole õpetaja sageli isegi murdnud pead selle juures, milline see õige *s* peaks olema. Ei kuulu see ju klassilise rahva keelde ega nõua klassilist hääldamist. Muidugi ei ole kellelgi sellest kahju, et võõrast keelt õpetatakse õieti rääkima — me ehk õpime seda tulevikus veelgi paremini — kuid siit peaksime just järeldused tegema emakeelegi õppimise suhtes: räägitagu sedagi meie haritlaskonnas laitmatult, siis oleme rahuldatud!

On muidki lohakusi oma keele vastu, päale kõnelemise. Me leiame äriakendel, siltidel ja avalikkudes kohtades sageli eesti keelt, mida lugedes ikka jälle meelde tuleb, et kunagi eestlasi on peetud

mongoli tõugu rahvaks. Andestad neile lugupeetud pürgeritele, sest nad pole ju veel eestikeelt õpinud. Kuid kui astud raudtee vagunisse ja leiad säältkki oma-moodi keelepärleid, siis hakkad juba kahtlema meie heatahtlikuses oma keele vastu. Igaüks võib kogeda ise, et meie vagunitesse seatud käterätiku- ja seebi automaatidel on eestikeelne päälkiri vale — kaks teist „kohalikku keelt“ selle kõrval aga muidugi õiged. Venelane ja sakslane võivad nende tarvilikkude esemete olemasolu konstateerida veatumas emakeeles, eestlane mitte. Usun, et nii raudteevalitsuselgi oleks sõna öelda, kui ainult jatkaks küllaldaselt huvi riigikeele vastu. Kuid see pole veel kõik. Määrused reisijatele on samuti kirjutatud (trükitud valgeksvõo-

batud plekile) mingis „raudteekeeles“ — puhas eestikeel see pole, seda taipab juba juhulik pilgusheitja. Kas siis ametiasutises pole tõesti kedagi kes oleks teinud kõige vajalisemadki trükiparandusi.

Need näited kuuluvad pisi-asjade hulka, kuid just pisi-asjust selgub kes meie õieti oleme. Ja kui selliseid pisi-asju tabame igapäev oma ümbrusest kümnete kaupa, siis pole need enam juhuks, vaid sümptomiks meie avalikule keele valesti tarvitamisele. Me ei oska nende üle veel häbigi tunda.

Mida võime sellest järeldada? Ainult seda, et meil ei võeta õiget emakeelt kuigi palju kultuurilisuse tunnusena, selle kriteeriumina, mille abil seltskonnast tavaliselt tehakse

vahet haritu ja harimatu vahel. Selleks on veel võõraskeel.

Meil on muidugi hääd usku, et noorpõlv kasvab vanemast teadlikumaks ses suhtes, kuid samas kuulub kaebusi, et meie keskkoolgi ei suutvat õpetada eesti keelt kõigile selgeks. Ei ole koht arutada siin selle nähte põhjusi, kuid peab kohe ütleva, et kool suudab siin asja parandada ainult osaliselt niikaua kui meie seltskonna vaade asjale pole muutunud. Sellepärast ei tohi ükski eestlane (eriti akad. kodanik) siin jääda passiivseks päältvaatajaks, vaid peab omaltpoolt kõik tegema, et esmajoones vana iganenud vaade kaoks.

G. Ränk.

Okupatsiooniaegne saksa ülikool ja Tartu eesti üliõpilaskond.

„Üliõpilaslehe“ eelmises numbris „Frat. Estica“ erinumbris) esitab hr. V. Neggo (artiklis „Mõnda korp. „Frat. Estica“ elust“ Tartu eesti üliõpilasorganisatsioonide Asemikkude Kogus (AK-s) 1918. a. II p. a. ja hiljemini aselleidnud sündmusi ja tõlgitseb neid täiesti ekslikult, kõnelemata üksikuid isikuid ning tervet AK-d haavavaist lauseist. Allakirjutanu kui suure osa sündmusist ise kaasaelanu, peab enda kohuseks anda sündmuste käigust objektiivsemat kirjeldist. Olgu kohe eite tähendatud: kõne alla tulevad küsimused puudu tavad sündmusi, mida nende ridade kirjutaja ei oleks kunagi tarvilikuks pidanud kõigis nende üksikasjades avalikult käsitleda, kui mitte V. Neggo neid täiesti tarbetult päevakorrale poleks toonud. Kuna nüüd ei pääse mööda terve materjali esitamisest, tahabki autor täie rõhuga kinnitada, et kõik kõne alla tulevad asjad on eeskätt selleaegsete ja vanemate üliõpilaspõlvade vastutada ning selgitada; tänased organisatsioonide liikmed ei kannu neis asjus mitte vastutust.

Kõige pealt olgu toodud sündmuste käigu kirjeldis, kuidas arutati Tartu eesti üliõpilasorganisatsioonide AK-s saksa ülikooli astumist ning kuidas kujunes suhe Fr. Estica'ga. Asjaolu, et okkupatsiooni ajal neil omavahelistel AK koosolekutel ei kirjutatud protokollid, on soodne mitmesuguste väärkäsitlustele. Tänapäeval tagasi vaadates on muidugi ilmne, et oli liialdatud kartus kirjutatud pro-

tokollide pärast, kuid see ei paranda asja.

Ometi ei puudu nende koosolekute kirjeldis mitte täiesti. Kuna nende ridade kirjutaja, kui EÜS-i asemik, järjekindlalt võttis osa AK koosolekuist augusti lõpust kuni okt. alguni 1918 ja koosolijate valikul täitis koosolekute juhataja kohuseid, siis tähendas ta septembri lõpul, enne lahkumist Tartust, üles koosolekute käigu eeskätt 188 jatkajatele informatsiooniks. Praegu osutub see ülevaade ainsaks objektiivseks ülevaateks sündmuste käigust, seepärast olgu ta siinkohal esitatud tervikuna.

Okkupatsiooniaegse saksa ülikooli küsimus Tartu eesti üliõpilasorganisatsioonide Asemikkude Kogus.

AK koosolek 23. VIII 18

Koos on asemikud kõigi organisatsioonide poolt¹⁾. Kõne all on informeerimise ostarbel ülikooli astumise küsimus.

I. Püütakse selgitada kaasvõitlejate meeolu ülikooli astumise asjus, misjuures üksikud asemikud peajoonetes järgmist avaldavad.

EÜS-is on kõik kaasvõitlejad, kelle arvamist seni kuuludud, kindlasti endisel eitaval seisukohal saksa ülikooli vastu.

Ühenduse asemik arvab ette

1) EÜS, EÜS, „Ühendus“, „Frat. Estica“, korp. „Sakala“, korp. „Ugala“, TENÜS, korp. „Frat. Livienis.“

ütelda võivat, et tema organisatsioon ülikoolist täiesti eemale jääb.

Frat. Estica eemalolijad liikmed ei mõtle üldse Tartu sõita, siinoliijatelt on ühed sisseastumise poolt, teised vastu, kuid asemiku arvates ei astuta mitte ülikooli, kui niisugune üldine otsus tehakse.

Ugalas on samuti osa mehi arvamises, et ei tuleks aega kaotada ülikooli eemale jäämisega, kuna teised igatahes seda ülikooli ei aktsepteerid.

TENÜS-i asemikul ei ole kedagi ksv. teada, kes tahaks ülikooli astuda, niisama on

Frat. Livienis esis ainult üks ksv. sisseastuda tahtja.

II. Ülikooli iseloomu kohta saab üksikute asemikkude kaudu niipalju teada, et see sõjaväevalitsuse poolt korraldatakse neljakuuliste ülikoolikursuste näol, kusjuures keegi kindlaid andmeid semestrite arvele võtmise ja eksamitegemise võimaluste kohta ei ole suutnud saada. Kuna sel kujul juba praktilisi motiive iga üksiku jaoks sisseastumiseks ei oleks, peetakse tähtsaks, et need andmed kindlamal kujul muresetaks, mis arvatakse peale 1. sept. võimaliku olevat, mil professorite nõukogu esimest korda koosolekut peab. Järgmine AK koosolek määratakse sellepärast 3. sept. peale, mil ka loodetakse üksikute org-de seisukohti kindlamini pretsiseerida võivat.

AK koosolek 1. septembril.

Koos on kõikide org-de asemikud. Koosoleku on EÜS-i asemikud oma

kaasvõitlejate soovil varem, kui eelmisel koosolekul määratud, kokku kutsunud, et EÜS:i nimel paar teadaannet AK:le teha.

I. EÜS:i esimees annab teada, et EÜS on otsustanud sõjaväevalitsuse poolt avatavasse ülikooli mitte astuda. See teadaanne tehakse ettepaneku mõttes kõigile org-dele. Peale selle seletatakse lähemalt neid motiive, mille põhjal EÜS selle otsuse on teinud (teaduslikud, rahvuspoliitilised, välispoliitilised). Kuna asemikel täielikke volitusi ses küsimuses ei ole, ei saa otsust teha; avaldatakse vaid soovi, et võimalikult pea volitused muretsetaks, mis lähema 1½ nädala jooksul arvatakse võimalik olevat (Frat. Estica).

II. EÜS:i asemik annab teada, et kevadel EÜS:i hooleks jäänud seisukoha võtmisel praost Jürmani kohta EÜS on teda fiktsiooni põhjal määrata ajani rukkunud.

III. EÜS:i asemik küsib, kas korp. Sakala on rukkunud V. Linki kohta maksma pannud selle tungiva ettepaneku kohaselt, mis kevadel AK temale on teinud. Sakala asemik lubab järgmisel korral selgust selle kohta anda¹⁾.

12. IX 18 oli AK koosolek kokkukutsutud, kuid eksituse pärast kokkukutses ei olnud Frat Estica asemik ilmunud, mispärast koosolek järgmiseks päevaks edasi lükati.

AK koosolek 13. IX 18.

Koos on kõik asemikud.

Org-de seisukohad ülikooli astumise küsimuses avaldatakse järgnevalt: EÜS ei astu ülikooli nagu varemalt teatatud. Ühendus samuti

Frat. Estica ei ole saanud veel konventi ära pidada, järgmisel päeval on Tartus viibijate koosolek käesolevas küsimuses.

Sakala on Tartus viibijad 14 meest otsustanud esialgul mitte sisse astuda ja ka väljaspooltulijad ärahoida sisseastumast, kuni kindel otsus on tehtud. Ugala on Tartus viibijate koosolek samasuguse otsuse teinud ja asemiku arvates tuleks sellega kui konventi otsusega opereerida, kuna eemalviibijate arvamist juba nende Tartu seni mitte ilmumine näitab. Peale selle paneb Ugala üksikutele org-dele ette ülikooli astumise küsimuses asemikele õigus anda²⁾ hääleteenamusega org-dest siduv otsus teha. TENÜS ei astu ülikooli, niisama Frat. Livienis.

Sellega on nelja org-ni seisukoht kindel, kahe asemikud ei saa konventide nimel veel mitte talitada, ühel ei ole mingit volitust. Kuna Frat. Esticas järgneval päeval on koosolek, määratakse uue kokkutulemine järgmiseks õhtuks, et ka Frat. Estica arvamist ära kuulata.

1) Vil. Jürmann ja stud Link olid süüdi kurikuulsa Riia „Landesversammlungung“i tegelastena. Nende küsimusele pühendas AK mais ja juunis 1918 rea koosolekuid.

AK koosolek 14 IX 18.

Koos on kõik asemikud.

Frat. Estica asemik annab teada, et Tartus viibijad ksv-d on otsustanud (16 poolt, 6 vastu) ülikooli mitte astuda ja ka eemalviibijaid sisseastumast ära hoida, kuni konvent kindla otsuse on teinud. Kaks Frat. Estica liiget on aga juba ülikooli astunud.

Tekib küsimus, missuguse otsuse võib AK vastu võtta. Ehk küll nelja org-ni seisukoht on kindel ja kolm ülejäänud tegelikult sama seisukoha toetavad, seletavad viimaste asemikud, et nad ses küsimuses siduvad otsuseid ei saa teha enne täisarvuliste konventide kokkuastumist.

Ühellpoolt juhitakse tähelepanu sellele, et praegust küsimust, kui koguni erakordset ja mitte viivitust kannatavat ei saa harilikku asjaajamisse teel otsustada. Ja kuna ka harilikul ajal asemikud sagedasti on oma org-ni nimel talitanud ainult osa ksv-te peale toetudes ehk koguni oma enda äranägemisel, siis tuleks ka sel juhtumisel otstarbekohasuse mõttes sel viimasel kombel talitada, seda enam et org-de enamusel juba kindel seisukoht on ja teiseks kevadel üldiselt aktsepteeriti enamuse printsiipi AK:s rahvuskultuurilist laadi küsimustes (AK kiri Sakalale 9. VI 18)¹⁾.

1) See kiri kõlas tekstuaalselt:

Ärakeri.

V. a.

Korp. Sakala

Siin.

Tartu Eesti üliõpilaste organisatsioonide asemike kogu juhib korp. „Sakala“ tähelepanemist järgmise seletuse ja otsuse peale 9-st juunist 1918. a.:

Tartu E. üliõpilaste organisatsioonidel ei ole küll kokkulepitud kõigi kohta kohustavaid kirjalikke määrusi olemas, kuid AK on seni tõotanud

1) äratundmises, et E. üliõp. organisatsioonid on E. üliõpilaskonna orgaanid ja selles mõttes üksikute organisatsioonide tahtmine peab enamuse tahtmise alla paenduma, iseäranis kui seisukohad puutuvad üleüldist rahvuspoliitilist ala, mille kohta pealegi ühine seisukoht on võetud

2) eeldusega, et asemikud oma organisatsiooni nimel oma organisatsioonile kohustavaid otsusi võivad ja peavad tegema. Kui asemik on seletanud, et tema kompetent ei ole, siis on temale võimalus antud mandaati saada. Kui aga asemik organisatsiooni seisukohta on ekslikult esitanud, siis jääb organisatsiooni asjaks, kuidas ta oma vahetada oma asemikuga korraldab.

AK konstateerib, et Sakala asemik on koosolekul 24. V. 18 korp. „Sakala“ nimel otsuse poolt stud. jur. Linki asjus hääletanud, mille juures temal kõik võimalused olid end täiesti kindlate mandaatidega varustada ja

Teiselt poolt aga seletatakse, et see ikkagi iga org-ni sisemisest korrast oleneb, mis asemik teha võib. Frat. Estica asemik mõõndab, et asemik ka oma vastutusel võib talitada, kui ta riskerib; antud juhtumisel ei riskeri ta aga mitte. Mis puutub aga enamuse otsuse alla andmisesse, siis ei tea tema mitte, kas konvent seda aktsepteerib.

Lõpuks konstateeritakse ilma vastuvaidlemata, et AK eitava seisukoha ülikooli astumise küsimuses on võtnud, mis veel ainult sanktsiooni vajab.

Peale selle võetakse ühel häälel otsus vastu: Tartu Eesti organiseeritud üliõpilased ei astu Tartu saksa ülikooli, kuni vastupidist otsust autoriteesemate kogude poolt pole tehtud.²⁾

AK koosolek 22. IX. 18.

Koos on kõik asemikud.

Juhataja ettepanekul avaldavad nende org-de asemikud, kus viimasel ajal täisarvulised konvendid ülikooli astumise küsimuses olnud, võetud seisukohad

Sakala on otsustanud ülikooli astumise oma liikmetele vabaks jätta, sooviavaldusega, et siiski suuremal arvul sisse asutaks pärastise esinemise mõttes teatavate nõudmistega ülikooli valitsuse ees.

sellepärast tema hääle korp. „Sakalale“ kohustav oli, päälegi jäi asemikke-kogul korp. „Sakala“ esitaja seletuse järgi arvamine, et tema konventi nimel talitab.

Kui avalikuks tuli, et korp. „Sakala“ seisukoht tema asemiku kaudu mitte õieti ei olnud esitatud, anti korp. „Sakalale“ veelgi võimalus oma seisukohta uuesti esitada ja motiveerida (koosolekul 8. VI 18) mida läbiarutanud olles as-kogu siiski oma endise otsuse juure (millega ka koosolekul 8. VI 18 puudunud organisatsioonid ühinesid) jäi ja seda ka üksikasjalikult põhjendas.

Kõike seda silmas pidades leiab AK.

1) et otsus stud. jur. Linki asjus läiel määral oma inakvuse juure on jäänud ka korp. „Sakala“ kohta.

2) kui asemikke kogu asjaajamine üleüldse võimalik peab olema, siis nimetatud otsuse asjus mitte as-kogu korp. „Sakala“ ees ei vastuta, vaid Sakala asemik.

Asemikud:

A. Luha, EÜS

A. Kerem, EÜS

V. Luik, „Ühendus“

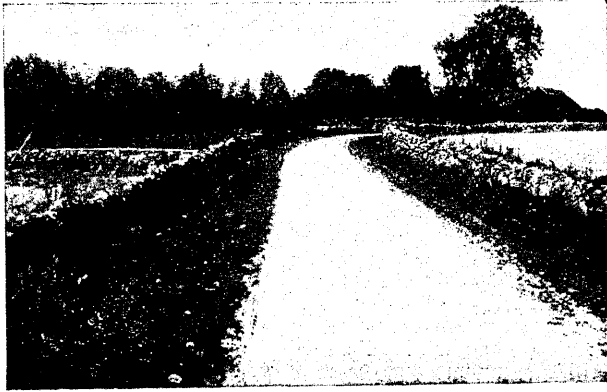
Elm Kalamees, „Fr. Esticus“

V. Krull, „Ugala“

(allkiri) ENÜS

Tartus, 9.VI.18

2) Au'oriteetsemate kogude all mõisteti eeskätt AK koosolekut ennast, kus kõigil asemikel oleks olnud lõplikud volitused, siis aga iseäranis Eesti Ajutist Valitsust, kelle poliitikat tahegi toetada.

MATKAMA.

Matkata? Vast tuleb mõnele meelde „misjaoks?“, „mis mõttega?“ Ei usu, et see küsimus kergib ainult neil, kellele matkamise mõistet peaks täpselt defineerima ja seletama, et selle all mõeldakse üksi, või rühmakaupa jalgsi rännakut jne. jne., vaid võib olla ka neile, kes selle sõna sisuga hästi tuttavad on. Olgu nii ehk teisiti, aga seni on meil kodumaal väga harva mat-

kajaid näha olnud. Põhjusi on raske leida, kuid peamiselt on selleks asjaolu, et seda mõtet on vähe levitatud. Teame maid, kus matkamine on iseloomustavaks nähteks sealsele noorsoole, nagu näit. Saksamaal. Seal samas aga Inglismaal on see rändamise viis, „hiking“, vaid mõne aasta eest üldiselt populaarseks saanud. Kas on see reaktsioon hästi korraldatud mehaanilistele

liiklemisvahenditele, või on loobutud printsiipest „Time is money“, et tekkis soov igale poole omal jalgel jõuda? Vist mitte kummatki.

Seni on meil Eestis ja eriti üliõpilaskonnas palju tähelepanu pühendatud välismaistele ekskursioonidele. Ei tarvitse esitada nende kasu, kuid mulje on, et peale õpetliku tuuakse kaasa teatav meeoleolu, et kiputakse kõike sealnähtut ülistama. Kõige suurem viga on aga see, et tihti ei kiideta seepärast, et midagi paremat on nähtud, vaid ainult selletõttu, et ei tunta küllaldaselt oma kodumaad.

Matkade tähtsam ülesanne ja siht on õppida tundma oma kodumaad ja rahvast. Rännates näeme kõike vahetumalt, on aega tähelepanemiseks, tundmaõppimiseks, kuna tavalisel sõidul jääb palju kahe silma vahele. Nii õpib silm ja meel vaatlema ja tähelepanekuid tegema, ning muljed mis sel viisil saadakse, on püsivad. Meil Eestis on külluses looduslikult ilusaid kohti, kuid mõnedki neist asuvad maa sündames ja neid tuntakse vähe, nagu näit. Taevaskoda, mille kaunis ümbrus sai laiematele hulkadele tuttavaks

Frat. Estica on otsustanud ülikooli mitte boikotteerida ja sisseastudes ülikooli valitsusele järgnevad nõudmised ette panna:

1. Eesti keele professori asutamine.
2. Praktilise usuteaduse professor.
5. Eesti folkloori professor.
4. Pedagoogiliste seminaride asutamine füüs.-math. ja hist.-phil. teaduskonna juure kõrgemate koolide õpetajate ettevalmistamiseks.
5. Eesti üliõpilasorganisatsioonide sisemine autonoomia.
6. Eesti Chl Cl asutamine („muidugi osa org-dest“ — asemiku süsõnaline kommentaar).

Ugala on otsustanud avatud ülikooli mitte sisse astuda ja paneb ette selle seisukoha deklareerimisega avalikkuse ees esineda, iseäranis sel juhutamisel, kui osa org-ne peaks ülikooli astuma.

Konstateeritakse, et teiste org-de seisukohad ei ole muutunud.

Juhataja küsimuse¹⁾ peale teatab

1) Juhataja küsimus oli: „Kas Fr. Est. revideerib oma otsuse, arvestades AK vastupidist seisukohta ja kas Fr. Est. heidab AK otsuse alla?“

Frat. Estica asemik, et tema konvent AK otsuse alla ei heida, kuna AK ainult nõupidav asutis on, kelle otsused org-dele mitte sunduslikud pole

Juhataja küsimuse peale²⁾ teatab Frat. Estica asemik, et Frat. Estica osalt oma otsuse teostamisele on asunud.

Juhataja konstateerib, et Frat. Estica viimaseid seletusi silmas pidades võimata on AK tööd praeguse kokkuseade juures otstarbekohaselt jätkata, kuna üks organisatsioon mitte ühise otsuse alla ei taha heita. Juhataja arvab, et ta sellega kokkukõlas kõigi viimase ajal AK töös vastuvõetud põhimõtetega talitab, kui ta koosoleku lõpetab³⁾.

Peale Frat. Estica asemike lahkumise seletab ka Sakala asemik, et AK tema arvates nõupidamiseks olemas on, mida kirjalteel raske oleks talitada. Kuna aga ka temal teada ei

2) Juhataja küsimus oli: „Kas Fr. Est. on oma otsuse teostamisele asunud?“

3) Mäletavasti palusin veel lõppeks kohale jääda neid esindajaid, kes soovivad ühiselt teosteda.

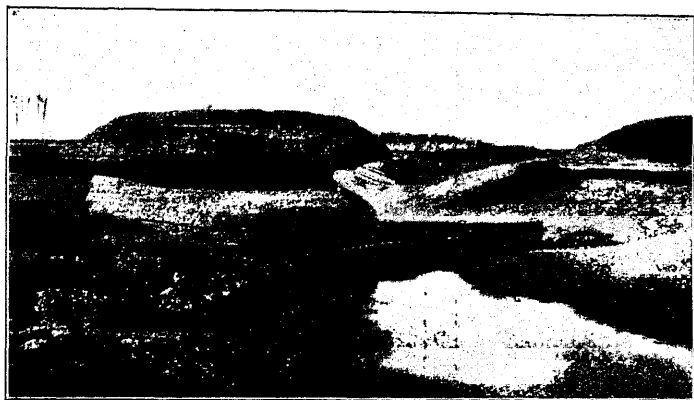
ole, kas korp. Sakala AK otsuse alla heidab, lahkub ta koosoleku ruumist.

Ülejäänud org-de asemikud jätkavad koosolekut. Konstateeritakse kõigepealt, et vaatamata osa org-de lahkumise peale ülejäänud oma seisukohtade juurde jäävad ja valmis on ühiselt tehtud otsuste mõttes koos töötama.

I. Küsimus seisukoha väljatulemisest.

Läbirääkimiste järele selgub, et põhimõttelikult on kõik asemikud avaldumise poolt, missugusel kujul ja kus avaldada, selle üle lähevad arvamised lahku. Vaielust sünnitab nimelt küsimus, kas avaldada ka ülikooli valitsuse ees. Ühest küljest leitakse, et kuna me seda valitsust üldse ei aktsepteeri, siis järjekindluse mõttes temaga ka mitte mingisse vahetunde ei tule astuda, teisest küljest aga nähakse selles otsekohesemat ja julgemat ülesastumist, kui seda, mis avalikkusele määratud, ka ülikooli valitsuse ees välja öeldakse.

Seletuskirja väljaötamine ja ettepanekute tegemine, mis kombel teda avaldada, jätakse komisjoni hooleks, kuhu igast viiest org-nist asemike kokkuleppel omavahel üks liige astub.

ainult peale raudtee ehitamist. Kuid peale looduse annab matk võimalusi täiendada oma õpitud teadmisi tähelepanekutega meie rahva elust, majandusest, kommetest, murretest. Matkas oleks ühendatud ühes õppetükis vähe maateadust, kodulugu, loodusteadust ja ajalugu. Matk aitaks tõsta sellel läbi ka meie rahvuslikku iseteadvust. Avaneks silmad sellele, mis meil väärtuslikku ja head ja millest tavaliselt tähelepanematult möödume, näeksime mis sihis tuleb töötada, et parandada seda, mis puudulik. Kui oleme tundma õp-

pinud oma kodumaad, siis on vast aeg siirduda välja, et võrrelda. Meile, üliõpilastele, peaks matkade mõte just kõige selle tõttu lähedane olema. Meie siht on kord tulevikus saadud teadmisi kasutada praktiliselt seoses oma maa oludega ja võimalustega. Kas pole mitte praegu, suvel, aeg seks, et täiendada oma talvist teoreetilist õppingut kõige mitmekesisemate praktiliste teadmistega, mida matkad meile on võimalised andma. Ja veel sportlik külg, mis rännakuga kaasas käib, — ka seda pidagem meeles.

Õppigem tundma oma kodumaad, toogem kaasa matkadelt uusi muljeid, sisendagu need rännakud meile uusi mõtteid ja algatusi ning lõpuks olgu see, kuigi vahel väsitav rünnak sportlikult, siiski kõige paremaks kasutuseks!

* * *

Tänavuaastasessa Edustuse töökavva on võetud matkade korraldamine. See on veel teatud määral uus mõte välisekursioonide kõrval, mis pärast teostamisele tulevad vaid 2—3 rännakut. On ühendust loodud turismi keskbürooga marshruteid ja muude vajalikkude andmete hankimiseks. Kuna ülikooli 300 a. juubelipidustusteks on hulk välisekursante-üliõpilasi oodata, siis teostuvad esimesed matkad juuli algpäevil, mil neid võiks korraldada ühiselt mõne välisüliõpilasgrupiga, mis kindlasti tooks külalistele kasu meie kodumaa paremaks tundmaõppimiseks, meile aga annaks võimaluse luua tutvusi ja koguda teadmisi välismaade üliõpilaselust.

Ilmar Lill.

II. Vahekord sisseastuvate üliõpilastega.

Läbirääkimiste järele võetakse otsus vastu: „Läbikäimine määramata ajani kõigi saksa ülikooli astuvate üliõpilaste ja organisatsioonidega lõpetada.“

Selle otsuse põhjal lõpetatakse läbikäimine Frat. Estica'ga järgmisel päeval kell 12.

Kuna korp. Sakala asemik ei teadnud lahkudes, kas Sakala AK otsuse alla heidub, peetakse tarvilikuks Sakala-le see otsus teada anda ja ette panna sellega ühineda. Selleks määratakse tähtaeg kuni 26. IX. 18 kell 12, mil eitava vastuse puhul ka korp. Sakalaga läbikäimine lõpeb.

EÜS annab teada, et ksv-d Ein, Liblik ja Anderson on ülikooli astunud ja EÜS: poolt rükitud. Sellega laieneb rukk kõigi org-ide poolt.

III. Küsimus, mis ühiselt ette võtta võiks, kuna ülikoolitöö ära jääb, sünnitab lühemaid vaieldusi, kuna asja üle veel üksikutes org-des mõtteid ei ole vahetatud

IV. AK konstitutsioon. Üldiselt peetakse tarvilikuks mingi kindlam korraldus AK:le anda, et

edaspidi ärahoida ettekäandeid AK otsuste mittesiduvuse üle. Leitakse aga, et praegusel ajal, kus täisarvulised koosolekud ei lõõta, võimata on AK konstitutsiooni küllalt autoriteetlikule alusele rajada ja lepitakse üldiselt sellega, et tarviduse järele AK tegevuse kohta teatavad määrused luuakse.

Ugala paneb ette vastuvõtmiseks org-dele:

„Kõigis tähtsamates küsimustes on AK otsused kõigile siduvad, mis 3/4 häälteenamusega org-dest tehtud.“

*

Ülestähenduste tekst on toodud sel kujul, nagu ta pea 14 aasta eest on kirjutatud (ainult keeleliste parandustega). Joonealused lisamärkused on tehtud nüüd trükkis avaldamiseks. Koosolekute kirjeldises ei ole toodud läbirääkimisi motiivide üle, need väljenduvad peamiselt allpool toodavas deklaratsioonis. Diskussioon oli aga mitmekülgne, kaaluti ka argumente sisseastumise poolt.

Kolme organisatsiooni tolaeagsete esindajatega (EÜS, „Ühendus“, korp. „Ugala“ ja TENÜS) olen jõudnud seni kontakti astuda ja olen saanud neilt kinnituse, et nad seda sündmuste

käigu kirjeldust AK:s peavad tõele vastavaks. Ma usun, et ka teiste organisatsioonide tolaeagsed esindajad, „Frat. Estica“ omad mitte välja arvutada, ei saa keelduda tunnustamast sedasama.

Nüüd asume V. Negro kirjutise üksikasjade juure:

1) V. Negro ütleb (lk. 117), et AK on mitmel korral saksa ülikooli astumise küsimust arutanud ja mitte otsusele jõudnud. Ülevaatest näeme, et alates 1. septembrist on olemas kindlakujuline ning motiveeritud ettepanek EÜS: poolt (põhjened kahel EÜS: i koosolekul — 29. ja 30. aug. 1918 — ühel häälte korduvalt vastuvõetud seisukohal) teistele org-dele ja et kümme konna päeva keses on kolm org-ni täielikult sellega ühinenud ja üks („Ugala“) ei kahtle, et tema lõpulik otsus samasugune tuleb. 14-st septembrist saadik on aga olemas ühel häälte kõigi asemikkude poolt vastu võetud otsus mitte astuda saksa ülikooli.

Kui V. Negro nüüd ütleb, et „Frat. Estica“ vilistlasrühma koosolekul 19. sept. eel Tallinnas olnud informatsioon, et „Tartu Eesti üliõpilaskond

asub kahtleval seisukohal ja ei tea, mida peale hakata", siis võis see käia ainult „Frat. Estica", võib olla, ka „Sakala" kohta.

2) V. Neggo kujutab asja nii, nagu oleks AK alles 22. sept. selleks kokku tulnud, et üksikute org-de arvamisi ära kuulata ja nõu pidada ühiselt ettevõtetavate sammude üle. Nagu nägime, oli enamiku organisatsioonide lõpulik seisukoht juba enne kindel, ärakuulata oli tarvis ainult „Frat. Estica", „Sakala" ja „Ugala" täiskvoorumiga koosolekute otsused, milliseid AK:l kõige eelkõige põhjal oli õigus oodata tulevat oluliselt samasugused, kui teiste omad. „Ugala" suhtes ei olnudki peitumust. EÜS:i, EÜS. „Ühenduse", TENÜS:i ja Frat. Livviansise" seisukohad enam avaldamisele üldse ei tulnud, vaid konstateeriti ainult, et need ei ole muutunud. Sellega oli AK otsus õieti juba tehtud: 5 org ni saksa ülikooli astumise vastu, 1 — poolt, 1 — vahepealne. 22 IX 18 koosolek oli otsustav lõpukoosolek; vaieldused olid juba olnud.

3) Korp. „Ugala" 22. 9. 18 avaldatud seisukoht on V. Neggo poolt ekslikult esitatud: paluaksin võrrelda minu ülalloodud protokolleriivas korras tehtud formelit V. Neggo omaga „ülikoolist esialgselt eemale jääda aga ülikooli valitsuse ees nõudmistega esineda ning kodumaa ja väljamaa ajakirjanduses seisukorras informeerida" — ja autentse korp. „Ugala" otsusega (trükitud korp. „Ugala" ajalooist 10. XI. 1913 — 10. XI. 1923, lk. 14) „Korp! „Ugala" A. O.K. poolt avatud saksa ülikooli ei astu ja nõuab, et sellele seisukohale asunud Eesti üliõpilasorganisatsioonid oma seisukohta ühes motiividega avalikkuse ees esitaks võimalikult ruttu."

Kust on V. Neggo oma „Ugala" „otsuse" võtnud?

4) „Frat. Estica" asemik, esitades 22. 9. 18. oma org-ni seisukohta, luges selle paberil ette ja minu ülalloodud ülevaates on kõik oluline öeldud, mis ta ette kandis, ära märgitud on ka suusõnaline kommentaar, mille ta 6-da nõudmistepunkti juure lisas. Vähiatki sellist ideed, et „Frat. Estica" nõudmised on ultimatiivsed saksa ülikoolile ja et kui neid kolme päeva kestes ei täideta, siis astutakse demonstratiivseltsi välja, lastakse end areteerida ja informeeritakse seega Saksamaa avalikkust — midagi sarnast „Fr. Estica" asemikul AK koosolekul 22. 9. 18. ei avaldanud. Minul kui ka ilmselt teistel asemikel jäi mulje, et sisseastumise motiivid on tavaliised, millest juba küllalt oli kõneldud.

Mõte astuda ülikooli nõudmistele esitamise pärast oli kõne all olnud ja kõrvale heidetud. Ei olnud siis mõtet arutada üksikuid nõudmisi.

Ei selgitada, kas on üldse veel mõtet asja arutada, või tuleb asuda tegudele, esitasin siis oma ülemalloodud küsimused, mille V. Neggo antud referaadiga ma mitte nõus ei ole.

Kui „Frat. Estica" asemike vastustest selgus, et AK seisab siindinud fakti ees — üks org-n on separaatselt teinud ja selle teostamisele asunud — siis ei olnud enam mingit mõtet asja edasi arutada.

5) Minu kui koosoleku juhataja talitusviis ei olnud omavaliline, nagu seda väidab V. Neggo. Seda näitab juba asjaolu, et rõhuv koosolijate enamik ei siis ega nüüd ka juba ligi 14 aasta kestes ei ole esinenud protestiga. Vastuoksa, ma olen siiani kuulnud, et see talitusviis oli tol korral ainuvõimalik. Võin ütelda peale selle, et 22. 9. 18. koosolekule kogunedes, enne koosoleku algust, mõne teise org-ni esindajail juba oli ligikaudne informatsioon „Frat. Estica" võetud seisukohast ja me alustasime koosolekut teadmise, et kui „Frat. Estica" asemikud kinnitavad kuuldusi oma organisatsiooni separaatselt seisukohavõtust, siis AK-l enam mingit lootust ei ole täiesti ühemeelsele otsusele jõuda. Aeg ei kannatanud ka enam: veel kaua arutada oleks tähendanud desorganisatsiooni.

6) Täiesti ekslik on, nagu oleks kolme „Fr. Est." nooremehesisseastumine olnud „Fr. Estica" rukkimise põhjuseks. Me nägime, et „Frat. Estica" asemik juba eelmisel koosolekul teatas kahe „Frat. Estica" liikme sisseastumisest — see ei saanud mitte tüliküsimuseks. Samuti oli „Ugalast" juba varemini teatatud ühe ksv. sisseastumisest ja 22. 9. 18. teatas EÜS kolme liikme sisseastumisest, kes rukkiti. Mäletan täiesti selgesti, et koosoleku lõpetasin peale selle, kui asemik ütles, et „Fr. Estica" osalt on oma otsuse teostamisele asunud. See on aga palju kaugeleulavaim lause, kui paari liikme sisseastumine.

7) Rõhutan, et 22. 9. 18. „Frat. Estica" „nõudmistele" hulgas ei figureerinud neid kahte viimast punkti, nagu toodud eelmises „Üliõpilaslehes":

6) Soome-Ugri osakond;

7) Järk-järguline üleminek paralleelsele eesti õppetoolide peale — lähemal võimalusel.

Selle asemel oli (vt. ülal)

6) Eesti Ch! C! asutamine (muidugi osa org-dele).

Seda aga V. Neggo ei maini hoopiski. Pean tähendama, et see viimane kuues punkt ühes oma kommentaariga minu peale isiklikult ter- ves „Frat. Estica" seisukohas kõige halvema mulje avaldas ja kui praegu V. Neggo ütleb, et „Frat. Estica" asemikud tulid 22. 9. 18. koosolekule kõige ausamate ja julgemate kavatsustega, siis nad ei teadnud, mis nad tegid: enamlastest pöördest saadik oldi AK-s töötatava vahet tegemata kreeklase ja juudamaa mehe vahel, enamgi — kunagi varem pole kontakti asemike vahel olnud tihedam kui okupatsiooni kevadel ja sinnamaani sügisel, keegi ei tõstnud küsimust, kes on korporant, kes mitte. Vastuoksa, saadetakse ühele org-le ajalooline kiri (9. VI. 18., vt. ülal) ja nüüd järsku esitatakse AK-le ettepanek, et AK lähleks nõudma eesti Ch! C!-d — AOK 8-lt.

Nüüd veel asja ideoloogilisest külj-st ja neist kogemustist, mille mõju all AK oma otsuse tegi. Tartu üliõpilaskonna kokkupuuteid saksa ülikooli küsimusega algas juba märtsis 1918, kui teatavaks sai kindral Adams'i käsk ülikooli saksastamise kohta. (8 III 18.). Samal ja järgneval päeval oli Eesti seltskondliste ja üliõpilasorganisatsioonide esindajate koosolek, kus seisukohale asuti „meil võib juttu olla ainult Eesti ülikoolist". (Esindaja aruanne EÜS-i protokollis 10. III 18.).

18. III 1918 pidid prints Leopoldi vastuvõtmisele ilmunud E. üliõpilasorganisatsioonid nägema, et neid lubadustega sinna oli meelitatud (pidid kõnedega esinema saksa, eesti ja läti soost professorid) kuid kohal tühistati see lubadus ja ainult saksa Ch! C! asemik pidi sõna saama saksa professori kõrval. Alles AK liikmete kategoorilisel nõudmisel ähvardusega vastasel korral aulast lahkuda, lubati kõnelda ka eestlasel. Kuid — varsti teatati, et prints olla „haigeks" jäänud, ja terve pidulik toiming jäi ära.

Teisi kogemusi ja vaatekohti on formuleeritud AK deklaratsioonis 3. okt. 1918, mille allpool täielikult toome. Juba kevadiste sündmuste mõjul võttis üliõpilaste keskel maad kavatsetavat saksa ülikooli eitav meeolu. Oli ilmne, et selle kiires korras püstitatava ülikooli ülesanded ei olnud mitte eeskätt teaduslikud, oli ju vägivaldselt kõrvaldatav vene ülikool ometi ka teaduse asutis.

Seetõttu oli õigustatud sügisel, kui asja otsustamisele lähineti, küsimuse ülestõstmine poliitilisest seisukohast, mis siis ka juba mainitud deklaratsioonis selgesti väljendub.

Järgmine „Üliõpilaslehe" number (nr. 7) ilmub

Tartu Ülikooli 300 aasta mälestuspäevaks

Kaasvõitlejad! Teatage aadressi muutusist.

Tartu Eesti üliõpilaste organisatsioonide deklaratsioon

Saksa okupatsiooni võimude poolt korraldatud Saksa ülikooli avamise puhul Tartus.

8. märtsil 1918 andis Saksa kindral Adams käsu, milles Tartu ülikool Saksa ülikooliks tunnustati.

22. mail lõpetati A. O. K. 8 käsul senise Tartu ülikooli tegevus Tartus viibimata ja jäädavalt.

27. mail seletas Tartu linnapäälisk Dr. Pohl Tartu Eesti üliõpilaste organisatsioonide esitusele Tartu ülikooli äkitse ja ootamata kinnipanemise puhul, et nende huvitud ülikooli küsimuses arvesse ei või võtta.

8. Saksa armee ülemjuhataja käskude põhjal 11. ja 20. augustist s. a. asutati Tartus „maa ülikool“, anti temale sellekohane põhjuskiri ja nimetati Saksa sõjaväelaste hulgast osa õpejõudusid, kusjuures tarvisminevad summad sõjaväevalitsus esialgu laenu näol muretseb, mis aga hiljem kohaliku rahva kanda jäetakse, vaatamata sellele, et see ülikool kohaliku maa ja rahva huvidele ja nõuetele ei vasta.

15. septembril s. a. tunnistas 8. Saksa armee ülemjuhataja kindral Kathen pidulikult aktusel Tartu Saksa ülikooli avatuks ja Preisi haridusminister Schmidt edustas sel aktusel Saksa riigi valitsust (Bnndesregierung) ning Saksa ülikoolisid.

Neist faktidest ja kõigest, mis nendega kaasas on käinud, selgub:

1) et Saksa okupatsiooni võimud Tartu ülikooli asjus sedasama enneaegset fikseerimise teed käivad, mida nad tarvitama kogu maa riiklise korra loomises;

2) et ülikooli korralduse juures rahva tahtmist tema õige esituse kaudu niisama arvesse ei võeta, kui seda on tehtud meie tulevase riiklise korra määramise ja muude kultuuriliste ning poliitiliste avalduste puhul, mida tõendavad järgnevad näitused:

a) rahva õigel esitusel (kellel ka ülikooli korraldus teoksil on) takistatakse kestvalt tegevust avaldamast;

b) aetakse sihikindlat ümberharrastamise poliitikat koolides;

c) püütakse lubamata abinõudega rahva tahtmisevaldusi Saksamaaga liitumise kasuks ebatõelikult kujutada (Riia ühendatud maanõukogu, ajakirjandusele artiklite päälisundimine, allkirjade sunduslik korjamine, Eesti valitsuse liigete ja seltskonna tege- laste vangistamine jne);

d) lõpetatakse ja keelatakse kultuuriliste ettevõtete tegevust (Eesti- maa rahvaülikoolid, kõrgemad koolid, seltsid jne);

e) selle kõige juures toetatakse ainult Balti Saksa seltskonna päle, kelle esitajad kohalikkude rahvuste hariud kihti püüavad Saksamaa ja terve ilma avaliku arvamise ees denuntseerida.

Kõiki seda silmas pidades leiavad allakirjutanud Tartu Eesti üliõpilaste

organisatsioonid, kes Eesti Maapäev ja selle poolt nimetatud valitsuses ainult oma maa ja rahva õiget ja seaduslikku esitust näevad,

1) et enne selle esituse määruste kohast maa riiklist korraldust ka Tartu ülikooli lõpulik ja otstarbekohane korraldamine võimata on;

2) et avatud Saksa ülikooli astumist võidakse kogu ilma avaliku arvamise ees sihilikult kujutada, kui rahva kallal tarvitatava poliitilise ja kultuurilise surve vaikides hääkskiitmist Eesti akadeemilise nooresoo poolt.

Sellepärast on Tartu eesti üliõpilaste organisatsioonid otsustanud:

1) avatud Tartu Saksa ülikoolist eemale jääda;

2) oma seisukohta oma seaduslike esindajate kaudu avalikkuse ette tuua.

Tartus 3. oktoobril 1918.

Tartu Eesti üliõpilaste organisatsioonide asemikkude kogu. Eesti Üliõpilaste Selts. E. Ü. S. „Ühendus“. Korp. Sakala. Tartu Eesti Naisüliõpilaste Selts. Korp. Ügala. Korp. Frat. Lieviensis.

Kui selle deklaratsiooni kõrval V. Neggo nimetab „Frat. Estica“ nõudmisi „kaugeleulatavaks“, siis ei taha see nagu olla hästi sobiv. Ükskõik kumma redaktsiooni me võtame — nad sisaldavad mõlemad mõne professuuri nõudmise eesilasil. Nüüd on aga teada, et sakslased ise muud midagi nii väga ei tahtnud, kui et eesti akadeemilised jõud tuleks nende teenistusse, kui nad aga Eesti iseseisvusest midagi ei räägiks. Nii tehti juba 1918. a. suvel J. Jõgeverile ettepanek hakata eesti keele lektoriks, O. Kaldale pakuti augustis korduvalt eesti keele professuuri, H. Koppelile ja A. Paldrockile samuti omal alal. Ent kõik mainitud, peale viimase, olid keeldunud, ilmselt mitte soovides sattuda kahemõttelisse seisukorda iseseisva Eesti suhtes.

Mingit kindlat alust ei olnud eeldada, et AOK 8 (sest saksa ülikool oli ju AOK 8 orgaan) jätab vastuvõtmata üksikute professuuride nõudmised eesilasil, kuna ju kõik arvesse tulevad Eesti jõud olid keeldunud, ja seetõttu palja lubamisega väga hästi võis läbisäada.

Kui V. Neggo oleks tahtnud tõepoolest vastuvõtmata nõudmisega esineda, siis oleks see võinud ainult järgmine olla: Tartu ülikooli korraldamine ja Eesti õpejõudude ettevalmistamine Eesti ajutise valitsuse kätte! Ainult see oleks mõnevõrra adekvaatne olnud AK deklaratsioonile, see oleks kindlasti jäänud vastuvõtmata ja toonud mõnele ehk arreteerimise.

Teatav vastuolu on küll V. Neggo enda käitumise ja tema teooria vahel arreteerimiste tähtsusest üliõpilaste hulgas: V. Neggo ütleb, et ja oli tagaotsitav võimude poolt ja seetõttu

ei võinud kaua ühele kohale jääda. (Küll aga võis Tartus kohvikus käia!)

Üldse on arguse etteheide üliõpilaskonna enamikule okkupatsioonialal täiesti teenimatu. Tuleb ainult natuke mõelda, mis oleks oodanud boikoteerijaid siis, kui saksa võim oleks püüanud, ja millega siis tegelikult on riskeeritud need, kes sisse astunud.

V. Neggo artiklis kujutatakse nii asja, nagu oleka „Frat. Estica“ vastu talitatud sihilikult „mitteheaosovlikkude elementide“ poolt. Püüan kõige erapooletumalt meele tuletada suhtumisi, kuid ei saa seda väidet mitte toetada. Ülemal juba mainisin, et okkupatsiooniaegses AK:s ei avaldunud vastuolu korporatsioonide ja seltside vahel teravalt. „Frat. Estica“ vastu oldi erilisel korrektil ja ei peetud ühte koosolekutki sel korral, kui kutse polnud käte jõudnud, olgugi et kõik teised olid kohal.

Võõrastama hakkas vähehaaval see, et seisukohavõtt „Frat. Estica“ oli kõige visam. Alles kõige viimasena suutis „Frat. Estica“ võtta provisoorse seisukoha. Vähehaaval hakkas tunduma, et aktiivne koosseis mitte iseseisvalt ei otsustanud. Ja V. Neggo kaudu kuulemegi nüüd lõplikult (mis küll juba ennegi tõenäolik oli), et saatustlik otsus oli tehtud riitma vilistlaste algatusel. Niipalju kui allkirjutanu suudab üle vaadata, ei olnud teistes organisatsioonides selist domineerivat vilistlaste mõju mitte märgata.

Ei ole kuigi tõsiselt võetav mõte, et Eesti üliõpilaskonna demonstratsioon, kui ta ka oleks teostunud, oleks mingi tähelepanu äratanud Saksas otsesel teel. Olid ju paljud Eesti avalikud tegelased arreteeritud, J. Vilms maha lastud, toimus enamgi vägivalda — kõigist sellest saadi Saksaski ainult kaudsel teel — Eesti välisdelegatsiooni kaudu teada. Huvitav on, et V. Neggo tänapäev ei näi teadvat, kuidas Saksa riigipäeval, sealsamas kus prof. Schiemanni eksiinformatsioon anti, ka korduvalt Eesti informatsiooni kuulda saadi — välisdelegatsiooni liikme M. Martna kaudu, kes seda oma parteiseltsimeestele edasi toimeitas.

Et „Frat. Estica“ ülikooli astumisest kusagil tol ajal aru ei saadud, kui demonstratiivisusega seotud samuti, seda näitavad arusaamised ka Saksa seltskonnas. Juhuslikult olen sattunud Laakmanni „Südestländischer Kalenderile“ 1920, kus kroonikas 19. nov. 1. 18. a. all, „Siuru“ ja „Ugania“ (peab vist olema „Ugala“) kakeluste puhul „Frat. Estica“ meestega leidub märkus: „Die Estica hatte im Gegensatz zu den übrigen estnischen Studentenverbindungen den Besuch der deutschen Vorlesungen für natürlich und notwendig erklärt.“ See asjakäsitus oli siis tolaljal Saksa seltskonnas levinud.

NB. V. Neggo juba korduvalt püüab tagantjärele esirinda tõsta „Frat.

Estica" Vabadussõtta astumise küsimuse. Olemasolevad dokumentaalsed materjalid ei luba kuidagiviisi teiste org.-nide vabussõjast osavõitu halvemaks pidada. Kui kellelgi on põhjust uhkustada, siis oleks see korp. „Vironia“ ja REÜS — seal oli esimesi langenuid.

1919. a. lõpul ei olnud allakirjutanu küll mitte Tartus ega ei võinud isiklikult osa vahekorra jaluleseadmisesest AK ja „Frat. Estica“ vahel. Ühest asjast ei saa ta aga vaikides mõelda minna ja see on V. Neggo suhtumine vahekohtu küsimusse. V. N. lõstab kadunud P. Põllu kui ülikooli kuraatori vastu ränga süüdistuse, et ta vahekohtu erapooletuna mitte erapooletu ei ole olnud. Jätan käsitlema küsimuse, kas see üldse oli vahekohus või mitte, kas süüdistus on õige või mitte. Nende asjade kohta, võib olla, tahab ülikooli valitsus oma seisukoha avaldada. Kuid miks ei ole V. Neggo seda süüdistust esitanud varem? Meie kuuleme V. Neggo kaudu, et 20. I. 20 on

„Fr. Estica“ koosolek otsustanud mitte aktsepteerida oma esindajate prof. A. Paldrocki ja H. Saebelmanni tegevust, kes alla kirjutasid „Frat. Estica“ avalikule süütunnustusele, nad on isegi vastutuse võetud.

Selle peale vaatamata ei ole milgi kombel oma seisukohta avaldatud näiteks 1921. aastal, kui J. Albreht kirjutas „Eesti üliõpilaskonna teened Eesti vabadusvõitluses pärast Vene revolutsiooni“ (Üliõpilasleht 1921, nr. 2 ja 3/4) refereerib asjakäiku AK:s peajoonetes nii, nagu V. Neggo seda nüüd nimetab „inetumaks leheküljeks“, toob isegi tekstuaalselt „Fr. Estica“ avaliku süütunnustuse. Kas ei oleks siis kohane aeg olnud P. Põllu'le esitada süüdistus, siis ta elas veel. Millised aumõisted need on, mis lubavad lõsta süüdistust mitte-aumehelikkuses 13½ aastat peale sündmust ennast, surnu vastu, kellele eluajal seda süüdistust pole esitatud? Miks ei maini V. Neggo, et see oli „Frat. Estica“ eestseisus ise, kes nõudis, et erapooletu oleks üli-

kooli kuraator? (vt. „Frat. Estica“ eestseisuse avalik kiri „Päevaleht“ nr. 265, 3. XII. 1919). Ma ei oota vastust neile küsimusile, sest vastus sisaldub juba neis küsimusis endis.

Arvan, et ma oma käesolevas kirjutises olen suutnud pakkuda materjali küllalt selleks, et V. Neggo võiks revideerida ja korrigeerida omi ekslikke väiteid sündmuste ja isikute kohta. Ei ole mitte kerge olnud jääda objektiivseks selle juures, sest V. Neggo on oma kirjutises minu kohta isiklikultki haavavaid väljendusi tarvitanud.

Sooviksin, et ta need haavavad väljendused avalikult rahuldaval kombel annuleeriks — igatahes võimalikult veel seni, kui ma seda lugeada jaksan. Veel enam sooviksin ma aga, et ta mitte oma organisatsiooni järelole hulgas ei kultiveeriks väärkäsitusi Eesti üliõpilaskonna ajaloolistest päevadest ja seega ei raskendaks vastastikkust arusaamist organisatsioonide vahel.

Artur Luha.

SELL IX Konverents Helsingis.

29. VI—3. V 1932.

Järjest arenev üliõpilaskondlik läbikäimine Baltimaade vahel nätab edumärke ka oma igaaastaste konverentside töökorralduste ning kava huvitavuse suunas. Kui varemadel aegadel nende kestvus piirdus kahe päevaga ja puht-administratiivse tööülesannete ning viisakus-vastuvõttudega, siis on nüüd alates VII konverentsist (Helsinki 1930) asutud hoopis laiemale alusele. SELL üliõpilaskondade igaaastane nõupidamine ei pea olema enam ainult nõupidamine, vaid ka nende maade suuremate üliõpilaskondade vastastikune fundamendipäevade üliõpilaspäevade kokkupuudete eeskujul ja külastatava maa oludega põhjalik tutvumine. Peaegu nõudalalise kestusega konverentsid võimaldavad seda oma üliõpilaskondade lihtsa korralduse ning ekskursionide kaudu. Tänavune konverents Soomes oli seepärast ühenduses üliõpilaskonna 1. mai pidustustega ning tema ekskursion Tamperele kõigile osavõtjatele hästi ettevalmistatud võimaluseks tutvuda põhjalikumalt soome tööstusega. Kahju ainult, et osavõtjate arv varase kevadaja pärast oli vähepoolne. Eestist oli kokku 6 delegaati, Lätist 10 osavõtjat, neist 6 delegaati, Leedust samuti 10, neist 4 delegaati. Üliõpilaskondade esimehed kõigilt maadelt kohal.

Ruamisaktuse sisukad kõned, valitsuse esitaja ja kõigi Helsingi kõrgekoolide rektorite osavõtt, eriti Helsingi Ülikooli rektori põhjalik-asjalik käsitus SELL-i liidu tööülesannetest, kinnitasid kõigile seda huvi, mis Soomes järjest elavamalt levinemas Baltimaade vastu. Ei olnud ka väike soome üksikute üli-

õpilaskondade kaastöö, kes mitte ükski neile omase suurejoonelise külalislahkusega ja otsekohese sõbralikkusega eestlaste vastu, tegid meile sealoleku meeldivaks, vaid ka nende samavõrra innukas suhtumine konverentsi tööülesannetesse. Üksikute üliõpilaskondade ettepanekud SELL-maade vahelise läbikäimise edendamise alal kinnitasid meile sealset veendumust ühise ülesande tunnetamises.

Konverentsi tegelik töö, mida kõigis üliõpilaskondades seekord põnevusega jälgiti, kuna päevakorrale oli tästetud SELL reorganiseerimise küsimus, konverentside muutmise Soome-Eesti üliõpilaspäevade eeskujul suurte üliõpilaskondade kogumiseks, alalise asupaigaga keskbüroo kaotamine ja liikmemaksudest loobumine, need küsimused olid kuu aega varem Läti ja Eesti üliõpilaskonna memorandumites täiel määral valgustatud. Võõrastust äratas vaid Läti üliõpilaskonna teade juba mõni päev enne konverentsi, et ta oma eelarvesse enam ei ole ülesse võtnud summe liikmemaksuks.

SELL-liit oma eelmise kaheksa konverentsi ajal on võtnud vastu rea resolutsioone, mille teostamine vaid osaliselt sündinud. Käesolev konverents, mis erinevalt endistest oli ette valmistatud Keskbüroo ja mitte, enam korraldava üliõpilaskonna poolt seadis oma töösihtjooneks endiste otsuste läbivaatamise ja nende otstarbekohasuse ning tänapäevase vastuõtetavuse kontrollimise. Nii leiti, et üliõpilaste vahelise koostöö kava ei ole küllaldasel määral tähtmist leidnud ja otsustati paluda oma

maade rektoreid seda küsimust kaaluda SELL-rektorite esimesel kokkusaamise võimalusel, nimelt Tartu Ülikooli 300 a. juubelpäevade ajal Tartus. Sellesuunaline jutuajamine on teostunud tänavu veebruaris Kaunase Ülikooli 10. aastapäeva ajal kolme maa rektori vahel ja nüüd maikuul Läti rektori Helsingis viibimise ajal sealsete kõrgekoolide juhtidega.

Üliõpilaskondade küsimuses, mis 8 konverentsi järgimööda juba päevakorral, püüti leida selle reaalseid teostamise võimalusi ka teiste maade vahel. Seni toimus see ainult Soome-Eesti piirides. Selleks määrati kindlaks lähem töökorraldus üliõpilaskondade jaoks. Samal alusel käsitleti SELL-maade vastastikuseid õppe- ja huviretki. Grieben-Verlagi kaudu väljaanda kavatsatud SELL-maade reisi juhi küsimus lükati määramata aja peale edasi, kuna proepru raske majanduslikult teostada Eeloleval suvel SELL-ekskursioone valutuata-kistuste pärast ette ei võeta, küll aga korraldatakse odavahinnaline retk Riiga CIE XIV kongressi ajal augustis. Hiljem tulevad kongressilased ise SELL-maid külastama.

Spondikomisjon kinnitas lõppvormis SELL spordistatuudid ja määras lähemate aastate olümpiaadid kindlaks, nimelt septembris tänavune suviolümpiaad Helsingis, veebruaris 1933 taliolümpiaad Kaunases.

Üliõpilaskondade komisjon, mis juba teist aastat töötab, ei võinud aga täiel määral omi ülesandeid täita, sest kaks maad olid saatnud oma delegaationidena mitte toimetuse liikmeid ja seepärast

otsustati Riias CJE kongressi ajal ära-
pidada SELL üliõpilaslehtede toimetus-
liikmete erikoosolek. Küll aga võeti vastu
Eesti ettepanek alalise SELL teadete-
vahetuse korralduses, mis peaks ükskord
lõplikult asendama senised soovialdu-
seks jäänud resolutsioonid sel alal ja
iga maa üliõpilaslehe alalise SELL osa-
konna kaudu tooma sagedast informatsiooni.
Ka CJE teadete bületäänis SELL
osakonna avamist peeti tarvilikuks. Eiiti
soovitati üksikute üliõpilaskondade vas-
tafikuseid erinumbreid ja käsitati loengupidajate ning loengute vahetuse küsi-
must, et üksteise maid veel enam üli-
õpilasringidele tutvustada.

Konverentside töökorralduse küsi-
mustes teatasid soome ja eesti esitajad,
et nende muutmise Soome-Eesti üliõpi-
laspäevade eeskujul ei ole teostatav, sest
üliõpilaspäevade põhialus on hoopis teine,
kuna nende korraldusviis ongi täpselt
sama. Kaaluti igakülgset laiemat osa-
võtjate hulga saavutamise võimalusi ja
kuna eelolev X konverents peetakse Ees-
ris, siis võtab Eesti Üliõpilaskond kõik
jõud tarvitusele, et anda juubelikonven-
tentsile erilist hoogu ja võimaldada pol-
judele osavõttu.

Keskbüroo alalise asupaiga ära-
koostamist ei pidanud kõik üliõpilaskonnad
otstarbekohaseks ja seega langes küsi-
mus päevakorralt, kuna vajalik on ühe-
häälsus otsuste tegemisel. Kindlasti ot-
sustati aga, et Keskbüroo istangute asu-
paigaks jääb endiselt Tartu kui keskus.
Liikmemaksu küsimus jäi otsustamata
ja tuleb arutusele sügisel Keskbüroo
istungul.

Kaaluti lähemalt SELL maade seis-
koha võimist eeloleva CJE kongressi
jaoks kuna paljud üliõpilaskonnad olid
esitanud memorandumid CJE töö-
korralduse üle. Leiti, et meie esimene
ülesanne on kaasa aidata sealt lahku-

SELL Konverentsist osavõtjaid Vanha Üliõpilastalo trepil.

nud liikmete tagasikutsumisele ja rah-
vusvahelise koostöö edendamisele kõigi
osavõtul. Igal juhul tuleb aga üliõpi-
laskondadel varustada omi delegaate
seekord harilikult suuremate volitustega,
et neid seisukohti läbi viia.

Ühenduses eeloleva SELL 10 aastase
olemasolu juubeliga, otsustati koostada
lühike SELL ajalugu mille täitmine pandi
keskbüroo juhataja peale nimetatud
ajalugu avaldatakse kõigi SELL-maade
üliõpilaslehtedes ja saadetakse folkes ka
väisimaa üliõpilaskondadele. Iga maa

üliõpilaskond annab sel puhul välja SELL
erinumbri, mille sisukava juba nüüd
kindlaks määrati.

IX konverentsi töö omas nägagi asja-
liku ilme ja tuleb lugeda oma prakti-
liste kaalutluste rohkuse poolest üheks
kasutoovamaks SELL töös. Eesti Üliõpi-
laskonnale, kes omal ajal SELL kokku-
kutsuja ja selle mõtte algataja, on see
rauhuldavaks kinnituseks liidu väärtuse
ja tarvilikkuse üle.

H. Paalman.

Edustuse koosolekuid.

23. apr. s. a. kl. 21.

Koos 23 ksv. ksv.

Juhatab ksv. Tõnisson, protokollib
ksv. Anilane.

Päevakorras: 1. Protokoll; 2. XI
Edustuse töökava; 3. Valimised; 4.
Juhatuste otsuste kinnitamine; 5. Lä-
birääkimisi.

Koosoleku juhataja teatab, et Edus-
tusest on lahkunud ksv. O. V a h t r i k,
kelle asemele on kutsutud ksv. E.
P a a s.

1.

Elmise koosoleku protokoll 8. IV 32
kinnitatakse ühel häälel.

2.

Üliõpilaskonna esimees kannab ette

Edustuse tegevuskava

lõigete kaupa järgmisel kujul:

l O r g a n i s a t s i o o n i k ü s i m u s.

1. Välja töötada a) juhataja ja
alaliste toimkondade üksikasjalisemad
kodukorrad ning b) ühtlustatud arve-

pidamise kord kõigile toimkondadele.

2. Sisse seada täielisem raamatu-
pidamine majanduslikes ettevõtteis
ning koostada igas toimkonnas tema
varanduste nimekiri.

3. Ellu kutsuda 3 uut alalist toim-
konda haigekassa, kirjastuse ja töö-
büroo tarvis; neile välja töötada sta-
tuudid, kodukorrad, erimäärused.

Juhataja poolt esitatakse täiendav
ettepanek informatsiooni- ja propa-
ganda toimkonna ellukutsumiseks. Ni-
metatud toimkonna juhatajaks oleks
ex officio üliõpilaskonna abiesimees.

I lõige ühes täiendustega kinnita-
takse Edustuse poolt ühel häälel.

II O m a a b i.

4. Koostada omaabi programm pi-
kema aja peale ning energiliselt hakata
teostama sellel põhjendavat propagandat
üliõpilaskonnas ja väljaspool.

5. Programmi teostamiseks vaja-
likkude aineliste võimaluste loomiseks:
a) tihedamalt siduda vilistlaskonda
meie omaabi tööga, b) teostada toe-
tusnädal ülemaailmas ulatuses, c) püüda

leida võimalusi suurema loterii korral-
damiseks.

6) Haigekassa töö kiireks alusta-
miseks (kontaktis Ülikooli Valitsusega)
kindlustada vajalised majanduslikud
eeldused ja välja töötada põhimäärused.

7. Kirjastustegevuse alal jätkata
tegevust, koostada pikemaajaline pro-
gramm (põhikarjate kirjastamiseks,
sellekõrval korraldades ka vajalikkude
konseptide ja loengute väljaandmist.
Üliõpilaskonna ajaloo väljaandmine
lõpule viia.

8. Tööstööbüroo ellukutsumisega a)
vahetult ksv-te kohasaamist, b)
astuda samme uute töövõimaluste leid-
miseks ja loomiseks, c) teostada stu-
diumi-nõuannet ja üliõpilaste õppe-
ning elutingimuste uurimist.

9 Võtta osa Akad Kooperatiivi
tegevusest.

10. Teostada üliõpilasköögi ümber-
ehitus ning kokkuleppel Ülikooli Va-
litsusega leida võimalusi üliõpilasmaja
remonteerimiseks.

11. Jätkata üliõpilasköögi tööd se-
nises suunas.

12. Arendada käsiraamatukogu eeskätt üliõpilaskiisimuste erisuunas. Üliõpilaskontaktis otsida võimalusi õpperaamatute kättesaadavaks tegemiseks üliõpilastele.

II lõige kinnitatakse ühel häälel.

III Koostöö ülikooliga.

13. Jätkata Ülikooli Valitsuse tähelepanu juhtimist eksamitähapäevade tihendamise vajalikkusele õppetöö edukuse seisukohalt ning kinnitada üliõpilaskonna elulist huvi ülikooli eestistamisest.

14. Esineda algatusega stipendiumite-süsteemi osaliseks muutmiseks õppelaenufondiks.

15. Esineda Ülikooli Valitsuse Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi ees põhjendustega ülikooli õppemaksu alandamiseks või vähemalt praegu maksetavast summast haigekassa-maksu eraldamiseks.

16. Võtta osa akadeemilise kohtu tegevusest ja selgitada üliõpilaste eksimuste jälgimist üliõpilaskondlikult seisukohalt.

17. Võtta koostööga osa ülikooli 300 aasta juubeli korraldamisest.

Ksv. Huik lefab, et p. 13 on asjatult piiratud ja esitab järgmise parandusettepaneku: Jätkata Ülikooli Valitsuse tähelepanu juhtimist õppetöö edukust takistavatele asjaoludele (eksamitähapäevade tihendamine, ülikooli eestistamine jne.)

Ksv. Pärtelpoeg: p. 16 esimene osa on üleaarne, kuna üliõpilaskond võtab osa akad. kohtu tegevusest juba sel määral, kui seda kohtu kord võimaldab. Esitab parandusettepaneku: selgitada üliõpilaste eksimuste jälgimist üliõpilaskondlikult seisukohalt.

III lõige ühes parandustega võetakse vastu ühel häälel.

IV. Üliõpilaselu.

18. Püüda arendada tihedat kontakti üliõpilaskorraldajate ning aidata kaasa nende järjekindlale ühise tööle, korraldades selleks esindajate koosolekuid erikiisimuste arutamiseks.

19. Aidata kaasa akadeemiliste organisatsioonide ühistute ühtlustamisele eriti tehnilise keskkorralduse loomise näol.

20. Korraldada üliõpilaste-vaheliste konfliktide lahendamismooduseid.

21. „Üliõpilaslehte“ arendada senises suunas vabaks akadeemilise elu foorumiks, mis avatud igasuunalisele, aga ainult väärtuslikule kaastööle. Majandusliku järje kindlustamiseks püüda tekitada „Üliõpilaslehe“ vastu huvi ka väljaspool üliõpilaskonda.

22. Arendada spordielu üliõpilaskonnas, korraldades kursuseid, võistlusi jne. eriti rõhku pannes kergetõustikule ja mängudele, võimaluse korral ka veesportidele. Talvel eriti suusaspordi levitada. Male vastu suurendada huvi üliõpilaskonnas.

23. Muusikakultuuri süvendamiseks üliõpilaskonnas panna erilist rõhku oma esinduskoori rakendamisele.

24. Korraldada jalamatke (suvi-

päev) kaasvõitlejate sidumiseks omavahel ja kodumaaga.

25. Teostada, kõiki üliõpilaskorraldusi kaasa tommates, Eesti-Soome üliõpilaspäevad.

26. Korraldada välismaa üliõpilaskursioonide vastuvõtte, kuid võimalikult hoidudes kulutusist.

27. Teostada üliõpilaste suvivahe-tust Soome, Ungari, Saksa ja Leeduga.

Järgnevat läbirääkimisel tehakse IV lõike kohta järgmised parandused: p. 24 otsustatakse esialgu piirduda jalamatkadega ja maha tõmmata suvipäev. Täiendusena lisatakse: koostöö nõudmine meie turismi keskkorraldustega. P. 27 parandatakse järgmiselt: teostada üliõpilaste suvivahe-tust välismaadega (Soome, Ungari, Saksa, Leedu).

Lõige võetakse parandatud kujul vastu ühel häälel.

V. Rahvuskultuurilisi üritusi.

28. Teostada vabanduspäeva kõnelend, võimaluse korral ühenduses toetusnädalaga.

29. Esineda Eestit rahvusvahelises üliõpilaselus, eriliselt rõhku pannes tihedale sidemele lõimumaale, balti ja skandinaavia üliõpilaskondadega. Asuda X SELL konverentsi eeltoodele.

30. Arendada tihedamat kontakti välismaal õppivate estlastega.

31. Aidata jõukohaselt kaasa üldtähtsusega ürituste teostamisel.

Ksv! Huik esitab P. 31. kohta täienduse: „tarviduse korral“, milline parandus võetakse vastu.

Lõige ühes parandusega võetakse vastu ühel häälel.

Tegevuskava pannakse tervikuna hääletusele ja võetakse vastu ühel häälel.

3.

SELL-i konverentsile otsustatakse esindajateks volitada ksv. Tasso, Lill, Tõnisson ja Veidenbaum. Keskbüroo esindajana võtaks osa ksv. Paalman.

Üliõpilaskonna sekretäri kohale ksv. Vahtriku asemele valitakse ksv. Pärtelpoeg, 23 häälega poolt.

Sporditoimkonda valitakse väljaspoolt Edustust hääleõiguslikkudeks liikmeteks Akadeemilise Spordiklubi poolt esitatud kandidaadid hra Kangro ja ksv. Pau ning väljaspoolt ksv. Peet, Jakobson, Bergstein.

Nõunikudeks valitakse härrad Rosenblatt, Kalamees, Niiler.

4.

Kinnitatakse järgmised juhatuse otsused:

1. Ülikooli juubeli-pidustusist kutsuda osa võtma Rootsi, Helsingi, Turu, Riia ja Kaunase üliõpilaskondade esindajad.

Otsus kinnitatakse ühel häälel.

2. Saata Vabariigi Valitsusele palve rahalise loterii korraldamiseks loa saamiseks väljaspoolt järjekorda.

Ksv. Tõnisson: Nimetatud loteri on mõeldud peaaesjalikult üliõpilaskondliku omaabi ettevõtete toetami-

seks, haigekassa, tööbüroo ja remont-tööde läbiviimiseks.

Otsus kinnitatakse ühel häälel.

3. Palve esitamine volitatakse ksv. Tõnissonile ja Lillele.

Otsus kinnitatakse ühel häälel.

4. Muuta rongikäigus organisatsioonide järjekorda selle võrra, et korp. Frat. Tartuensis kui eesti organisatsioon asetatakse eesti organisatsioonide hulka, korp. Harjola järele.

Otsus kinnitatakse ühel häälel.

5.

Läbirääkimised. Ksv. Huik avaldab soovi, et üliõpilaskonna ettevõtteid revideerima kutsutaks väljaspoolt asjatundja, kes annaks ühtlasi näpunäiteid täielikuma raamatupidamise läbiviimiseks. Ksv. Tõnisson annab lühidalt teateid ülikooli juubeli piduste esiaegsest kavast.

Koosolek lõpeb kl. 23.

6. mail s. a. kl. 21³⁰

Koosolekut juhatab ksv. Lill ja ksv. Tõnisson. Protokollib ksv. Anilane.

Päevakorras: 1. Protokoll; 2. Eelarve 1932/33 a.; 3. Eelarve kava 1933/34 a.; 4. Tööstööbüroo ja haigekassa eelkorraldused; 5. Ülikooli juubeliga seoses olevaid küsimusi; 6. Läbirääkimisi

1.

Protokoll 22. IV 32. võetakse vastu väikese redaktsioonilise parandusega.

2.

Eelarve 1932/33 a.

Ksv. Tõnisson teatab, et Ülikooli poolt on eelarve kärbitud **13.000** kroonini. Juhatuse on püüdnud vastavaid kärpimisi teostada üksikutes eelarve osades.

Eelarvet arutatakse lõigete kaupa.

1. Teenistustasud . . . Kr. 35,05. Kärpimine on tehtud lisatasude ärajätmisega.

2. Majapidamine . . . Kr. 2388,96 Ksv. Tõnisson: Vähendatud on kütte ja puhastustöö arvel, kuid valgustuse arvel on suurenenud.

3. Vallasvara Kr. 700,00.

4. Ametisõidud Kr. 630,00.

5. Asjaajamiskulud . . . Kr. 835,00.

Ksv. Tõnisson: Asjaajamiskulud on suurenenud, eriti posti arvel, kuna sel aastal tuleb erakorralisi kulusid sel alal.

6. Kultuurilised toetused . . . Kr. 4790,00.

Ksv. Tõnisson: Seda lõiget on tulnud eriti tuntavalt kärpida. On vähendatud üliõpilaskondlikkude liikmeks ja ekskursioonide arvel. Soome-Eesti üliõpilaspäevad on koguni välja jäetud ja katsutakse nendele leida ruumi erakorralises eelarves.

7. Esinduskulud Kr. 100,00.

8. Ettenägemata kulud . . . Kr. 51,04.

Kogu eelarve 13.000 krooni suuruse võetakse vastu ühel häälel.

3.

Eelarve 1933/34.

1. Teenistustasu . . . Kr. 3775,00
2. Majapidamine . . . Kr. 2768,90
3. Vallasvara Kr. 825,00
4. Ametisõidud Kr. 390,00
5. Asjaajamiskulud . . Kr. 905,00
6. Kultuurilised toetused . . Kr. 6440,00.
7. Esinduskulud . . . Kr. 150,00.
8. Tööstuule Kr. 200,00.
9. Üliõpilasköögile . . Kr. 600,00.
10. Ettenägemata kulud . . . Kr. 200,00.

Terve eelarve 1933/34. a võetakse vastu **16.253** krooni suuruses ühel häälel.

4.

Ksv. Tõnisson informeerib Edustust tööbüroo ja haigekassa eelkorraldusist. On vajalik valida neile ettevõttele organisatsioonid, kes töötaksid välja üksikasjalisemad kavad ja jääksid edaspidi toimkondade juhatajaks.

Tööstuule organisatoriks valitakse ksv. Jaaku 18 häälega poolt, 1 erap.

Haigekassa organisatoriks valitakse väljastpoolt Edustust arstiteadlane ksv. Elmar Jakobson 19 häälega poolt.

5.

Ksv. Tõnisson annab ülevaate juubelpidustuste senisest kavast, mis ei ole veel lõpulik. Pooldatakse 29. juuni õhtul tõrvikrongikäiku. Juubelpäeva hommikul on jumalateenistus ja ja peale selle aktus, millest võtavad osa ka Edustuse liikmed ja organisatsioonide kolmeliikmelised esindused. Üliõpilaskonnal tuleb anda korrapidajaid. Pealeõhtul on ette nähtud vabaõhu aktus, mille korraldus langeb üliõpilaskonnale ja mille majandusliku külje eest hoolitseb ülikool. Sama päeva õhtul on kavetatud ball. 1. juulil on ette nähtud Tartu linna tutvustamine külalistele. Peale üliõpilaskonna poolt ette nähtud 5 üliõpilaskonna esindaja võtavad osa veel ülikooli kutsel Upsala, Poola ja Ungari üliõpilaskondade esindajad ja muidugi ka Tallinna üliõpilaskonna esindaja. Üliõpilastele raudteel hinnaalanduse saamise küsimus on veel lahendamata.

6.

Ksv. Tõnisson teatab, et juhatus on otsustanud toetada õppursõdurite Haridusministeeriumile esitatud palvet, milles palutakse õppemaksutasumist, mida tegemast Hamin. on keeldunud.

Juhatus otsus kinnitatakse ühel häälel. Ksv. Lill annab ülevaate SELL konverentsist. Konverentsi töö liikus programmis ettenähtud piirides. II, III ja IV komisjon jõudsid tööga lõpule. Anti edasi üliõpilaskondadele kutse osa võtta sügisel Soomes korraldatavast SELL olümpiaadist.

Koosolek lõpeb kell 23³⁰

20. mail s. a. kl. 2130

Juhatab ksv. Tõnisson, protokollib ksv. Treumuth.

Päevakorras: 1. Protokoll. 2. Erakorraline eelarve 1932/33 a. 3. Valimised (välis-, kirjastus-, tööstuule-, haigekassa- ja üliõpilaspäevade toimkonda, esindajad CIE kongressile), 4. Läbirääkimisi.

Koosoleku juhataja teatab, et Edustusest on lahkunud nimek nr. 3 ksv. A. Peri, asemele on kutsutud ksv. Aime Kangro; nimek nr. 13 on lahkunud ksv. E. Kriisa, asemele kutsutud ksv. Hans Ronimois.

1.

Protokoll 6. V 32 koosolekust kinnitatakse.

2.

Ksv. Lill kannab ette juhatus poolt koostatud erakorralise eelarve järgmisel kujul:

Tulud.

1. Hoiusummadele 0/0 0/0 . Kr. 900.—
2. Pidustustest: 1 det. ja ülik. juubeli puhul . . . 600.—
3. Toetusnädalast " 2000.—
4. Üliõpilasmaja kasutamisest " 150.—

5. 1931/32 a. eelarve ülejääk . . . 1015.39
- Kokku " 4665.39

Kulud.

1. Eesti Soome üliõpilaspäevad Kr. 600.—
2. Üliõpilaskonna ajalookirjastamine " 1500.—
3. Remontideks " 500.—
4. Tööstuule korrald. " 500.—
5. Haigekassa korrald. " 500.—
6. Juhatus kasutamiseks antud " 1000.—
7. Ettenägemata kulud " 415.39
- Kokku " 4665.39

Eelarve võetakse vastu ühel häälel. Ksv. Üks ti teeb ettepaneku, et toimkondade ülejääke korralise eelarve piiridest võib kasutada ainult Edustuse loal. Tehakse teine ettepanek, et toimkondade eelmise aasta tegevuse ülejääke võib kasutada ainult juhatus loal.

3.

Välis toimkonna juhataja kohale valitakse väljastpoolt Edustust ksv. H. Paalman.

Tööstuule organisator on koostatud töökava, milline põhimõtteliselt tunnustatakse vastuvõetavaks.

SPORT.

Üliõpilaskonna käsipalli esivõistluste tulemused.

Enam kui kaks kuud kestnud üliõpilaskonna käsipalli esivõistlused lõppesid finaali õhtuga 27. IV. Kolm viimast mängude õhtu (16, 23, 27) pakkusid tsükli huvitavamaid ja nauditavamaid kohtamisi rohkearuulise päälvatajaskonna juuresolekul. Finaalis ÜO. naismeistri nimele kohtasid võrkpallis korp. Indla ja **Orgmatud**, võitis tiitli viimane ülekaaluga 9 : 15; 15 : 2 ja 15 : 6. Võitja koosseis: Birk, Soosaar, Kiho, Kink, Mäekala, Zšalova. A-klassi võrkpallis EÜS võidab korp. Sakala 2 : 0 (15 : 7; 15 : 11), ÜS Liivika lööb korp. Estica 2 : 1 (10 : 15; 15 : 10; 15 : 13). Eriklassi korvpalli võistlus EÜS ja korp. Sakala vahel andis võidu esimesele, poolajaga 14 : 10, lõppresultaadiga 44 : 10.

23. IV serveeriti eriklassi võrkpalli finaali vanade rivaalide EÜS ja korp. Sakala tuntud pallisuurustega. Meistritiitli omas paremusena 2 : 0. EÜS kuus: Erikson, A. Pehap, Jakobson, L. Pehap, Zimmermann, Miller. A-klassi poolfinaal võrkpallis ÜS Liivika ja korp. Sakala vahel andis võidu suuresti esimesele 2 : 0 (15 : 9 ja 15 : 13).

Finaali õhtul (27.) serveeriti A-klassi võrkpallis EÜS ja ÜS Liivika kohtamisena vastuvõetavat mängu. Meistriks tuli EÜS 2 : 1 (15 : 8; 6 : 15 ja 15 : 2) koosseisuga: Raudsepp, Wõsu, Pauska, Leinbok, Küt-

is, Ärmann. A-klassi korvpalli finaalis korp. Rotalia paremus 30 : 20 ÜS Liivika üle kindlustab meistriks koha **Rotaliale**: Pals, Hansmann, Thoen, Matt, Teder, Toonekure läbi.

Eriklassi korvpalli finaali korp. Sakala ja EÜS vahel ehkki pakkus foulideküllast mängu, oli tsükli parimaid ja põnevamaid. Seisukord muutus eriti põnevaks kui parimad mehed olid „välja loetud“. Meistriks tuleb EÜS koosseisuga: Jakobson, Erikson, Zimmermann, Simtmann, L. Pehap, Opmann ja Wõsu.

Näib, et mängude tase üliõpilaskonnas on tõusul ja organisatsioonide huvidki spordi vastu, kuna mõned võistlustest cemale jäänud orgn. sedakorda soovitasid „come back“.

Hyl.

ATK'i hooaeg avatud.

I suviste pühal toimus ATK'i (Akad. Tenniseklubi) ametlik hooaja avamine. Kl. 12 oli platsidele kogunud klubi pea täises koosseisus. Peale esimehe prof. G. Rågo kõnet anti klubi naismängijate poolt klubile kingitusena uus lipp. Lipp tõmmati varda ja hooaja avas rektor lüües esimese palli. Õhtul oli omavaheline koosviibine korp. Sakala ruumides. Klubi tegevus on I tegevusaasta jooksul näidanud suurt tõusu, liikmete arv on kasvanud 60 peale ning päevakorral on klubi majakese ehitamine ja uute platside soetamine.

Tööbüroo toimkonda valitakse juhatajaks ksv. V. Jaaku, liikmeteks ksv. ksv. H. Üksti ja F. Huik.

Haigekassa kavand tunnustatakse samuti üldjoontes vastuvõtavaks. Toimkonda valitakse juhatajaks ksv. E. Jakobson, abijuhatajaks ksv. D. Pasternak, sekretäriks ksv. A. Praks.

Kirjastustoimkonna ümberorganiseerimise kava väljatöötamine tehakse ülesandeks ksv. J. Otsale.

Lugemislaua toimkonnast lahkunud liikme kohale valitakse ksv. E. Paas. Soome-Eesti üliõpilaspäeva korraldavas toimkonda valitakse ksv. ksv. E. Veidenbaum, R. Tasso ja N. Treumuth.

Sügisel Riias peetavale CIE konverentsile esindajaks valitakse ksv. H. Paalman ja ksv. M. Olesk.

Otsustatakse jätta juhatajale õigus anda mandaate mulle, kes sel ajal Riiga sõidavad.

Suviseks õppevaheajaks valitakse sporditoimkonda juhataja asetäitjaks ksv. Kangro.

Revisjoni toimkonda suvisesse koosseisu valitakse ksv. Üksti, Huik ja Metslang.

4.

Ksv. Pasternak teeb ettepaneku rongikäikude järjekorras ümber asetada Läti organisatsioon Metraine teiste vähemusrahvuste taha, kuna läti vähemusrahvas on arvuliselt kõige vähem.

Ksv. Pärtelpoeg ei poolda muudatust enne, kui on selgitatud millisel põhjusel lätlased on asetatud praegusse paika.

Ksv. Veidenbaum ei poolda muutmist üksikute organisatsioonide kaupa. Peaks üldiselt revideeritama senist asetust.

Ksv. Tõnisson teatab, et vähemusrahvused on asetatud arvulise suuruse alusel ja lätlaste asetust on sellest kõrvalepoole. Pooldab muutust.

Ksv. Pasternak teeb ettepaneku järjestada vähemusrahvused suuruse alusel ja iga rahvuse organisatsioonid vanuse järele.

Ksv. Sõber teeb ettepaneku rahuldada esialgselt vähemusrahvuste soov ümberasetuses ja anda edaspidine järjestuse kontrollimine juhataja hoolde.

Ksv. Sõbra ettepaneku poolt 17, erapooletuid 7, seega läbi läinud.

Koosolek lõpeb kell 24.00.

Avalik kiri Erika Weidenbaumile.

Kahetsetaval kombel sain alles täna Eesti „Üliõpilaslehe“ nr. 3 — 1932, milles Erika Veidenbaum käsitleb omal ajal „Uusi Suomi Sunnuntailiites“ ilmunud polemiseerivat artiklit „Heimoromantiikan kuumasta päivänvalkeuteen“ niisuguse sõgeda vihaga, et teda võiks pidada soomlaseks. Autor ei ole isegi käsitanud, et kirjutis, mille olin varustanud oma nimemega, oli loomulikult täies ulatuses minu kirjutatud. On asjata rünnata selle pärast „Uusi Suomi“t. Kui preili oleks lugenud minu kirjutise mõtteid selgeina, siis ta oleks käsitanud, et selles on piitsutatud soomlasi sama palju kui eestlasi. Ta oleks ka käsitanud, et minu artikli tõsimeelses osas oli selgesti öeldud et hõimutõõ peaks siirduma enam reaalsele põhjale „päeva valgusesse“, ja mitte liikuma hämarate tunnete kuuvalguses. Kuna preili Veidenbaum teab, mil otstarbel olin läinud sügisel Tartus, peaks tema ütlemata teadma sedagi, et saan aru eriti hästi Eesti ja Soome vastastikuse kultuuri-mõjutise tähtsusest.

Kuna preili Veidenbaum ilmsesti on otsustanud teha allakirjutanust mingi metsalise Tartu üliõpilaskonna silmis, kes isegi ei taipu olla tänulik rahvale, kelle võõrana on olnud, tuleb minul siin kohal veel kord korraldada eelmainitud „Uusi Suomis“ ilmunud kirjutuses esile toodud südamlük tãnu kõigile neile, kes rohkel käel Eestis raiskasid minule oma sõbralikkust. Aga mina püsin veelgi selles arvamises, et üldiselt ja loomupoolest eestlased ei ole sõbralikumad ja südamlikumad kui meiega. Ei ole ka ebasõbralikumad. Ega selles väljendises tohiks olla midagi haavavat. Või kuidas, preili Veidenbaum? Edasi

püsin arvamises, et Eesti ja Soome on kaks hoopis erinevat maad. Ja just selle erinevuse põhjal meil on seda suuremad võimalused õppida midagi teineteiselt.

Astrid Reponen.

Suomi, Juuka, 23. aprillikuus 1932.

Vastuseks eelnevale.

Pr. Repose toon on liigne menu artiklile Üliõpilaslehes nr. 3. On asjatu välja lugeda minu kirjutisest kellegi mustaks maalimist või isiklikku kallaletungi isikutele, keda mul isegi au ei ole tunda. Selleks oleks mul kõige vähem põhjust. Ka ei ole minu kirjutis kuidagi mõeldud eestlasi kaitsevana või soomlasi materdavana: mul on isiklikult mitmeti võimalusi olnud tunda õppida seda rahvast ja minu sümpaatiid on kahtlematult alati selle rahva poolt. Sellepärast on ka asjatu välja lugeda minu kirjutisest mingisugust sõgedat viha.

Olen küll õieti mõistnud, mõlemad käesolevaid kirjutisi „Uusi Suomis“ ja, tõsi küll, neid mina olen oma kirjutises rünnanud. Olen pr. Reposega ühel arvamisel selles, et Soome-Eesti suhete ainukeseks põhjaks ei tohi, ega saa olla ainuüksi romantika. Sellest ajast oleme üle ja kahtlemata vajame ka kestmataid sidemeid, kui mõni sõbralik pidu hetk. Ometi ei saa ma kuidagi ühtuda pr. Repose taktikaga: tuua romantika asemele üksteise naeruvääristamine ja paljastamine. Selline taktika, kus naerdakse tänavate kitsust, kinganumbreid ja kohvi, olgu see Soome või Eesti poolt, ei vii meid kaugeltki edasi. Ainult seesuguse taktika vastu olengi ma oma kirjutises „Hõimutõõ paharettidest“ rääkinud ja ma ei ole süüdi, et pr. Reponen juhtus olema üks neid,

kelle arvustusviisi mul tuli oponeerida.

Olen veendunud, et igasugune koostöö ja tõsine üksteise mõistmine võib põhjeneda ainult üksteise kultuuri ja püüete hindamisele, milline eeldab rahva ja selle kultuuri hästi tundmist. Kui õpitakse tõesti tunda üksteise tööd, püüdeid ja iseloomu, siis kindlasti ei komistata esimesele ettejuhtuvale takistusele ega leita põhjust ironiseerida üksteise puudusi. Viimasest taktikast tuleks juba sellepärast ettevaatlikult hoiduda, et see rahvapüholoogiast kõigeteravamalt riivab.

Et eestlased ei ole soomlastest sõbralikumad, ka sellega ühtun: olen isiklikult kogunud soomlaste poolt nii võrratut sõbralikkust, et ma ei saakski teisiti mõelda. Ometi ei ole mulle veel praegu selge, milleks seda probleemi on tarvis ajalehe veergudel eriliselt käsitleda ja allakriipsutada?

Üksteise tundmaõppimisele ja tutvustamisele peaks juhitama meie noorsoogi hõimutõõ, kuigi seda võib olla ilustab mõne võõra romantikagi.

Ma ei kahtle, et ka pr. Repose kes ise on Eestis viibinud, olid kõige paremad kavatsused nende kahe rahva suhetes kaasa rääkides; ometi sel korral valitud taktika ajalehe veergudel oli enam asitav ja mahategev, kui tutvustav, nii hästi Soome kui Eesti suhtes, eriti veel, kui arvesse võtta, et pr. Repose kirjutised olid avaldatud laiale lugejaskonnale, kellest suurele osale sellane naeruvääristamine võib olla ainukeseks tutvumise materjaliks. Sellise taktika vastu ma kahtlematult vaidlen, kuid olen sealjuures kõige vähem taatnud kellelegi isiklikult kallale tungida.

Erika Veidenbaum.

Hõimuliitluse algatajad.

Õiendus Otto Leesmendile.

Korp. Frat. Estica juubelinumbris kõneledes oma organisatsiooni rahvusvahelistest teenetest, leiab vil. Otto Leesment, et peale kõige muu kuuluvat ka jubilaarile au „olla sõpruslepingute eestvõitlejate esirinnas“, luues lepingu mis „hoopis erinev varemast kartell-lepinguist... haarates üldist ja rahvuslikku koostööd“ jne. EÜS-i ja põhjalaste vahel olevat küll ka sõlmitud mingi leping, aga see „ei olevat Tartus äratanud kuigi suurt tähelepanu, ega kutsunud esile järele tegemisetahet. Mainitud organisatsioonide eraldumine üldkogust üliõpilaspäevade puhul äratas koguni võõrastust ja pahameelt“ (!).

Juubeli meeolus öeldud sõnu arutada pole võib-olla küllalt delikaatne, ega ole võib-olla mõne arust ka küllalt kaasvõitlejalik kontrollida teise hääd arvamust iseenda kohta. Kui aga säärane „hää arvamus“ juhibeerib säärasel kujul, siis kõige

kaasvõitlejalikkuse juures olgu lubatud Otto Leemendile vähemalt Soome-Eesti vahekordade suhtes mõni meeleuletav märge.

Juba puht ajalisel ei saa korp. Frat. Esticat asetada „sõpruslepingute eestvõitlejate esirinda“, sest korp. Frat. Estica sõlmis oma sobimuse alles 1930 aastal, kuna Eesti Üliõpilaste Seltsi vormiline leping dateerib aastast 1928, ja ka korp. Sakala, naiskorp. Filiae Patriae, korp. Ugala!) ja EÜS Veljesto omad on sõlmitud enne korp. Frat. Esticat. Kui veel lisaks meelestada, et korp. Frat. Esticaga ühel päeval sõpruslepingu sõlmis korp. Vironia ja allakirjutanul kellaega mitte täpselt teades siiski ei ole põhjust tingimata korp. Frat. Esticat ettepoole asetada korp. Vironiast, — siis järgneb siit päris paratamatult: korp. Frat. Estica on **kuuendal kuni seitsmendal kohal** sõpruslepingute sõlmimisel Soome osakondadega.

Ülaltoodud andmed on saadud otsestest vastavatel organisatsioonidelt

1) Eelleping 20. dets. 1929.

ja avaldatud juba „Üliõpilaslehe“ 1930 a. hõimupäevade numbris. Nad jätvavad kahjuks koguni korp. Frat. Estica sõpruslepingu e sõlmimise viimaste hulka, sest pärast teda on veel ainult 4 eesti organisatsiooni sõlminud sobimusi soome osakondadega.

Kui nüüd vil. Otto Leesment miskipärast peab tarvilikuks korp. Frat. Esticat asetada „sõpruslepingute eestvõitlejate esirinda“, siis arvas allakirjutanu selle põhjuseks olevat **sisulisi** kaalutlusi, ning võrdles sellepärast täpselt sõpruslepingute tekste, kui ainsaid vaidlematuid allikaid.

Esimene sõlmitud sõprusleping (EÜS — põhjalased 1928. a. 28. okt.) on oma sissejuhatava osa järgi sõlmitud „elavast hõimutundest vaimustatuna, tahtes kasvatada tulevasti haritlas põlvi Eestis ja Soomes tundmaja austama vennasrahvast, selle maad ja kultuuri, et tutvustada omi liikmeid lepinguosalise ja selle liikmetega“ jne.,

Belgia omapärasemaid ülikoole — Charleroi tööülikool.

Omapärasemaid Belgia ülikoole on Charleroi tööülikool. On raske kujutella, kuidas on tekkinud see tööstusülikool, kui ei tunne Belgia tööstusrikast Hainauti maakonda ning kui ei olda mitte läbistanud sellest terasmaastikust, mustunud tahmaseks rohkearvulistest varbiku korstnatest, sellest maapinnast, kus minööri pioch ei tunne armu millegi üle, rühmades töödada peatuseta.

Väikese — tõusva dollarimaa maapõue varandused on suured, seal nõuab kihav töö järjest ikka rohkem ja rohkem vilunud töömehi ja juhte. Charleroi tööülikool peab olema keskkoh, kus valmistatakse järjest suurenevale tööstusele tarvimeinevaid käsuandjaid.

Belgia riik rohkem tööstuslik, kui põllumajanduslik — impoorteerib oma vilja; temale jätkub elamiseks, ilma et maksustada välismaid, expluateerida omi tööstus- ja manufaktuur-aineid. Seks et oma töösavusega võistelda, on jällegi tarvis spetsialiseerunud töölisi ja nende juhte.

Ühise kombineeritud plaaniga tulid välja Hainauti maakond, riik ja Charleroi linn, et ühiselt asutada tööstus-ülikool vana sandarmeeriaste. See oli aastal 1901.

Nüüd tänapäeval on ülikooli käsutus juba 9 suurt hoonet, mis katavad maa-ala rohkem kui kaks hektaari. Tööstus ülikool valmistab jõude nii füüsilise, kui ka intellektuaalsele elukutsele.

Üks neist ei ole vähem universaalne kui teine, neis piirkonkades, kus nad tegutsevad.

Õppeasutise moderniseerumise peaaraskus on olnud kauaaegse direktori ins. Hiernaux kanda, kelle maitse on äärmine lihtsus ja praktilisus.

Mees, kes töötab haruldase energiaga, mitmes ametis olles korraga, temal on igal nädalal sõidud Pariisi, Brüssel, Lyoni, Charleroisse jne.

Iga minut on temal tööks ärakasutatud, ei iialgi puhkust. Temal abiks on 3 direktorit, kes valvavad õppeasutise eduka töö järele. Esimese juhtimisele kuulub kõrgemtööstus-kool ühes insener-tehnikute erikooliga, teise ala on päevane ja õhtune professionaal kool, kuna kolmanda alla kuulub raamatukogu ja mitmesugune jooksev asjaajamine.

Päevane kool valmistab ette contremaitreid ja kvalifitseeritud töölisi. Õppimise aeg on 3 aastat: esimesel aastal võetakse läbi kõik sissejuhatuseks tarvimeinevad ained erialal ja teistel aastatel tuleb jagunemine eriametite järele.

Peale kolmeaastalist kursust pääsevad parimad õpilased sisseastumis-eksameile ettevalmistus-sektsiooni insener-tehnikute erikooli.

Õhtupoolikul võetakse läbi ained täpselt sama kavaga, mis hommikul, ainult vahega, et õppimine on siis ainult võimaldatud neile, kes päeval peavad endale leiba teenima.

Mainimata ei või jätta siinjuures naiste osakonda, kus varustatakse noored neid teatud kutseoskusega nii mitmesuguste ametite alal ja kes võivad vabalt tõlkeld teha saksa, inglise, prantsuse, hispaania, itaalia keeltes.

Nad on väga otsitud ametiasutiste poolt. Sellesse tütarlaste osak. võetakse vastu neid, kellel on juba teatud eelharidus (l'école meyenne). Siis funkseerib veel rohuteaduse osakond, teistest oleks nimetamiseväärselt poltsei ja raudte osakonnad. Lähivõetavate ainele hulgas ei puudu ka lennuasjandus, muidugi kõrgem matemaatika, büroo korraldus jne.

Väljaspool Hainauti piirkonda ülikool omab veel lisa õppeasutisi nagu keemiline instituut Saint-Gislain, Tournai tekstiili ja kudumiskool, Mons'i põllumajanduskool j. t.

Mis tuleviku võimaldab niisuguse kooli diplom?

Need, kes on lõpetanud insener-tehniku kooli, võivad peale üheaastalist täiendamist, kas Belgias ehk Prantsusmaal kergusega omada diplomi, mis vastab täieliku kõrgema õppeasutise diplomile.

Ükski lõpetaja ei ole seni tunnud tööpuudust. Töölise poeg võib sama kergelt haridust omada, kui iga teine, astudes ins.-tehn. kooli, kas õpetus on tasuta, väljaarvatud erimaks 1500 senti aastas ja 500—600 senti laboratooriumi makse; kui tema on toidul ülikooli juures, siis temalt nõutakse liikuva fondi maksu, mis tuleb (5 sööki päevas) 100 senti päevas ehk 550 senti nädalas.

Ülikoolil on praegu 4000 õpilase ümber, nende seas ka mõned eestlased.

Elmar Kalman.

ning näib selle teostamiseks muuhulgas ette: kohustuse jõudumööda omal maal ajakohaseid teadusi vennasmaast levitada, seks korraldedes ettekandeid ja pidusid; samuti korraldada vastastikke külaskäike, toetada kohapeal olesklevaid vennasorganisatsioonide liikmeid, kutsudes neid osa võtma organisatsioonide poolt korraldatud ettevõtteist; organisatsioonid saadavad üksteisele oma põhikirjad ja kodukorrad jne., ning on vahemeheks kodumaise kirjanduse hankimisel lepinguosalisele ja tema liikmeile. Isegi alaliste esindajate määramine lepinguosalise juurde on võimaluse korral lepingus ette nähtud.

Selle esimese lüüdlüpepingu põhimõtete avarusele ja tegelikkude sammude loetelule on vaevalt midagi lisanud järgnevad lepingud, kellele ta on olnud ikka määravaks eeskujuks. Siiski toob korp. Frat. Estica 1930. a. 28. veebr. Savo Osakonnaga sõlmitud sobimus järgnevaid erinevusi eeltoodud lepingust: 1) lepinglaste värvikilbid riputatakse sõprusliitlaste pidusaali seinale, 2) on ette nähtud a. v. a. h e k o r r a lahendamiskord, 3) ei nähta üldse ette sõpruslepingu ülestõlmisjuhtu.

Et need kolm erinevust oleksid kuidagi põhilise tähtsusega, ei

suuda allakirjutatu kahjuks taibata. Ta on näinud ainult kahte korp. Frat. Estica -- Savo Osak. sobimusest nooremast sõpruslepingut, ja need ei korda korp. Frat. Estica „h o o p i s erinevaid“ uuendusi, vaid toovad nagu eelnevadki **pea muutmatus ära EÜS-i teksti**. Seepärast on ka **võimatu** leida ainsatki sisulist põhjendust vil. Otto Leemendi arvamisele, nagu korp. Frat. Estica (kuues või seitsmes leping!) avaks mingi „ajajärgu“ sõpruslepingute sõlmimises.

Eriti paneb aga imestama kõnesoleva artikli väide, et selle ajajärgu mitte Eesti Üliõpilaste Seltsi ja põhjalaste leping ei ole loonud... , kuigi 1) EÜS-il oli tihedaid sidemeid omaaegse ühise Põhjala Osakonnaga juba **läinud sajandil** (eriti vilistl. M. J. Eiseni ja O. Kallase tõendused); 2) EÜS-il oli põhjalastega lepingu läbirääkimisi juba aastal **1924** (ksv. R. Janno); 3) EÜS sõlmis 28. okt. 1928. a. **esimese** sõpruslepingu põhja ning lõuna põhjalastega; 4) järgnevate sõpruslepingute tekstid tunnistavad selle lepingukirja **otsust nõju**; 5) teiste organisatsioonide järgnevate hõimumeelsetele sammudele on **otsust** eeskju võetud etislaste ja põhjalaste läbikäimis-moodustest. Viimasele on kindlaks tõendiks ka vil. O.

Leemendi kirjutisse eksinud märged et „organiseeriti esimesi laialisemaid kokkupuuteid savolastega üliõpilaspäevil,“ kuigi see EÜS — Põhjala vahekorras on „võõrastust ja pahameelt“ äratav. Avameelselt tunnistab muide vil. Otto Leemendi, et isegi „sõpruslepingute eestvõitlejate esirinnas“ sammuvast korp. Frat. Estica ei olnud sõpruslepingu sõlmimise mõtetki enne 1929. a. **EÜS-is** aga algatati läbirääkimisi **1924!**

Allakirjutatul ei ole praeguseni selged need põhjused, mis säärase juubeliale organisatsiooni kui korp. Frat. Estica nii lugupeetud liiget kui vil. Otto Leemendi sunnivad omale organisatsioonile nõudema niisuguseid teeneid, mis silmnähtavalt **kuuluvad teistele** (ja nimelt 5—6!) organisatsioonidele. Eriti aga paneb imestama, et sealjuures koguni pruugitakse inetuid väljendeid Eesti Üliõpilaste Seltsi ja põhjalaste algatuse kohta, kuigi need olid kahtlemata tükk maad eessammuvaks teed rajamiseks, mille muide ka korp. Frat. Estica järgnes, olgugi et 6—7 etappi hiljem.

Tartus, 2. juunil 1932.

Ilmar Tõnisson.

Tartu Ülikooli juures asuvast „Lilli Suburg'i Abirahast“.

Polé vahest ülelligns „Üliõpilaslehe“ veergudel psut kõnelda ühest üliõpilaste omaabi korraldusest, milline on teostatud naisüliõpilaste keskel, nimelt „Lilli Suburg'i Abirahast“. Käesoleval semestril moodus viis aastat, mil esmakordselt sellest kapitalist jagati toetust puuduskannatavale naisüliõpilastele. See asjaolu vast õigustabki tegema põgusa ülevaate selle abiraha kasutamise ja täiendamise mõõdund aastate kestel.

Abiraha vajadusest kõneldi esmakordselt Eesti Naisüliõpilaste Seltsi ringkonnas juba Seltsi põrandaalusel ajajärgul. 1916. a. otsustati asuda fondi rajamise, mis pidi võimaldama toetada puuduskannatavaid eesti rahvusest naisüliõpilasi. Teades, et sellise otsuse tegid vaevalt kümme aastat naisüliõpilast, kes alles ise võitlesid oma organisatsiooni ametliku registreerimise ja tunnustamise pärast teiste organisatsioonide poolt, samuti naisüliõpilase, kui uude nähtuse tunnustamise pärast üldse, siis võivad nende mõtted selles asjas näida tänapäeva vaatlejale nalivise utoopiana. Kuigi sel korral ei suudetud jõuda konkreetsete sammudeni, ei saa jätta hindamata tollekordsete naisüliõpilaste ja praeguste vilistlaste hääd tahet ja ideelisi püüdeid.

Möödus rida aastaid, enne kui saadi asuda kavatsuse teostamisele. Alles 1923. a. alul tõuseb küsimus uuesti päevakorra, sel korral ühenduses Lilli

Suburg'i surmaga ja 22. veebruaril 1923. aastal otsustabki Eesti Naisüliõpilaste Selts austada selle eesti naise, kasvataja ja haridusegelase mälestust, tema nimelise abiraha asutamisega ülikooli juurde. Ühtlasi otsustati kaasa kutsuda ka teisi naisüliõpilasteorganisatsioone. Seekordki suhtuti ettevõttesse skeptiliselt, ENÜS'i ettepanekuga ühines ENÜS „Ilmatar“. Üldiselt töötati välja põhikirja ja pandi alus „Lilli Suburg'i Abirahale“ 50.000 margaga, mis maksti ülikooli kassasse. Selle summa olid kokku pannud mõlemad organisatsioonid proportsionaalselt liikmete arvule üng osalt kasuad.s korjandulehtl. Põhikirja järgi on „L. S. A.“ asutatud puuduskannatavate eesti rahvusest naisüliõpilaste toetamiseks. „L. S. A.“ liikmelis võivad olla Tartu Ülikooli juures registreeritud naisüliõpilasteorganisatsioonid. Liikmeks astumisel maksavad organisatsiooni vilistlased, tegev-, noor- ja lihtliikmed ühekordse sisseastumismaksu, mille suuruse määravad „L. S. A.“ liikmeks olevad organisatsioonid toimkonna ettepanekul. Abiraha täiendatakse: a) liikmeks olevate organisatsioonide algatusel kogutud summadega; b) väljaspool olevate isikute, organisatsioonide ja asutiste annetustega, c) kapitali protsentidega. Samuti liituvad abirahaga tagasimaksutavad summad. „L. S. A.“ on hoilul erisummadena Tartu Ülikooli juures. Tema kasutamist juhib Tartus asuv toimkond, kuhu kuuluvad 2 liiget igast „L. S. A.“ liikmeks olevast organisatsioonist (1 vil. ja 1 ksv.) ja 1 Tartu Ülikooli valitsuse poolt määratud liige. Toimkond valib

eneste keskel 3-liikmelise juhatause, kelle ülesandeks on üldine asjaajamine ja aruande koostamine. Abirahast antakse toetust naisüliõpilastele protsentideta laenuna, mida nad on kohustatud tagasi maksma 5 aasta jooksul pärast ülikoolist lahkumist. Laene antakse teise õppeaastaga alates. Eriti peetakse silmas viimaste kursuste üliõpilasi.

„L. S. A.“ asutajad organisatsioonid on hiljem püüdnud kaasa tõmmata teisi naisüliõpilasteorganisatsioone ja 1931. a. II semestril astuski liikmeks korp! „Filiae Patriae“, makstes kapitali arvel ülikooli kassasse 90 krooni.

Kogu möõdund aastate kestel on katsutud kapitali jõudumööda suurendada. Nii korraldas ENÜS ja ENÜS „Ilmatar“ märtsis 1928. aastal ENÜS'i ruumes selle häaks loterii-allegrii, mis õnnestus haruldaselt hästi, andes puhast ülejääki 83.328 senti. Järgmisel aastal korraldas ENÜS'i vilistlaskogu Tallinnas kinnise peo, mille puhast sissetulek 246.29 senti lisandus kapitalile. 1930. a. suvel korraldas ENÜS'i vilistlaskogu rahalise korjanduse, mis andis 563 kr. 21 s. suuruse sissetuleku. 17. aprillil käesoleval aastal korraldasid ENÜS, ENÜS „Ilmatar“ ja korp! „Filiae Patriae“ kapitali heaks peo Kaitseliidu ruumes. Nii tehnilise korralduse, kui kava täitsid nimetatud organisatsioonid ühiselt, kusjuures iga organisatsioon esines mingisuguste ettekannetega. Puhast ülejääki sellest peost oli 216 kr. 27 s. Siinjuures ei saa jätta märkimata, et üliõpilaspere, nii loteriid, kui viimast pidu, oma rohke osavõtuga soojalt on toetanud.

Akadeemilisi teateid.

Ülikooli 300 a. mälestuspäev.

Pidustuste kava.

Kolmap. 29. juunil:

kl. 1/2 23 — rongikäik tõrvikutega.

Neljap. 30. juunil:

- kl. 1/2 10 — jumalateenist. ülik. kirikus,
 " 11 — aktus aulas,
 " 16 — vabaõhtu aktus,
 " 1/2 20 — õhtusöök ülik. võimlas,
 " 22 — üliõpilask. ball Vanemuises.

Reedel, 1. juulil:

kl. 10 — linnaga tutvumine (Raadi muuseum, ülik. erinäitus „Tartu Ülikool 1632 a.—1932 a.“ jne.)

kl. 1/2 13 — eine Vanemuises Tartu linnav. poolt,

kl. 15 — ülikooli filmi vaatamine („Pallase“ kunstinäitus ja linnaga tutvumine),

kl. 20 — raut ülikooli aulas.

Üliõpilaskonna osavõtt pidustustis.

1. Üldosavõtt kõigile üliõpilasile on tõrvikute rongikäigust. Arvatav liikumissuund on: Gustav Adolffi ausammas, ülikool ja lõpeb Toomiorus.

2. Kutseid üliõpilastele antakse

- a) jumalateenistusele
- b) ülik. aula aktusele
- a) vabaõhu aktusele
- d) ballile.

„L. S. A.“ liikmed organisatsioonid on oma poolt maksnud abiraha arvele ENÜS — 281 kr. ja ENÜS „Ilmatar“ 28 kr. 50 s. Hoiuprotsentidena on olnud sissetulekuid 163 kr. 86 senti. Väljaspoolt on kapitali arvele maksnud Eesti Üliõpilaste Seltside Liidu lkvideerimise komisjon 48 kr. 38 s. Nii on kapital kuni tänase päevani jõudnud kasvada 2.908 kr. 19 s. suuruseks.

Esmakordselt oli kapital väljakuulutatud 1927. a. I semestril. Üldse on 5 aasta kestel laenusaaamise palvetega pöördunud kapitali poole 58 naisüliõpilast, neist on rahuldatud 55. Kogusummas on „L. S. A.“ kapitalist antud toetusi 2.430 kr. ulatuses.

Kuigi see summa ei ole suur ja kui ka kõiki abisoovijaid ei ole suudetud rahuldada vast selles ulatuses, nagu nad seda soovisid, siis on see kapital ometigi mõndagi üle aidanud vahest mõnestki raskusest, täites seega neid ülesandeid, millised tema asutajad ette nägid. See asjaolu lubab „L. S. A.“ asutajail rõõmsalt tunnustada, et nende algatus ja jäänud teostamatuks unistuseks. Suurima naiskorp. „Filiae Patriae“ liikmeks astumine lubab omakord teha kindlaid eeldusi, et abiraha aina kasvab ja tegevus laieneb. Samuti on põhjust oletada, et meie akadeemiline pere ka tulevikus „L. S. A.“ ettevõtteid sama soojalt toetab nagu senini.

S. P.

Kutseid jagab üliõpilask. juhatus vastavalt üliõpilask. org-i liikme arvule. Kõik kutsed on nimelised.

3. Esindusega osavõtt on üliõpilask. org-idele 4-ja liikmelise esindusega (lippudega) aula aktusest.

4. Üliõpilask. Edust. võtab osa terves koosseisus: a) rongikäigust, b) jumalateenistusest, c) aula aktusest, d) vabaõhu aktusest, e) ballist, f) raudist aulas.

5. Üliõpilask. Ed. 3-me liikmeline esindus võtab osa õhtusöögist võimlas.

6. Üliõpilask. org-ide omakorraldusteks ja külaliste kutsumiseks on võimalus:

- a) reedel (1. VII) pärast lõunal,
- b) reede õhtul — pärast raud.

50% hinnaalandus raudteel

Ülikooli 300 a. mälestamispäeva pidustuste puhul on lubatud üliõpilastele III klassi vagunis kohtadel Tartu ja tagasi. Üliõpilastele veotariif § 18 ettenähtud korras, tähtajaga 25. juunist kuni 5. juulini s. a. ja akad. koori liikmeile § 16 ja p. 4 ja 9 ettenähtud korras.

Üliõpilaskonna ajalugu

ilmub enne jaanipäeva, hind ette tellides on umbes 4 krooni ja hiljem 6—7 krooni. Etteellimised toimuvad üliõpilask. kirjastustoimkonna kaudu.

Eesti-Soome üliõpilaspäevad

korraldatakse 23—25 septembri paigu s. a. Tartus. Seks puhuks ilmub vastavasisuline „Üliõpilastele“ number. (Sisus: Arvamisi Soome Üliõpilaskonna juhtivatelt tegelastelt üliõpilaspäevade korraldamise kohta, jne.)

N. Kõstner professoriks.

Ülikooli nõukogu valis praktilise politika ökonomia õpetoolile erakorraliseks professoriks hra Nikolai Kõstneri.

N. Kõstner on sünd. 26. märtsil 1889. a. Luunja vallas Tartumaal. 1904. a. lõpetas Tartu realkooli, 1907. a. — 1912. a. õppis Moskva kaubandusinstituudis, mille lõpetas 1915. a. Teotsenud Moskvast eraalal, kutsuti ta pärast revolutsiooni Eesti kubermangu tootluskomitee statistika osakonna juhatajaks. 1917. a. valiti Harjumaal maanõukogu liikmeks, olles omavalitsuses adm.-osakonna juhataja ning maanõukogu esimehe abi. Okupatsiooninaja lõpul kutsuti Ajutisesse Valitsusesse kaubandusministriks, kellena teotsenud 4 kabinetis. 1921. a. määratud mitteametlikuks esindajaks ja konsuliks Ühendriikidesse. 1922. a. teotsenud Harju pangas ja „Eesti Majanduse“ toimetajana. 1927. a. määrati rahaministri esindajaks Eesti Panga juure ja 1. jaan. 1928. a. valitsuse komisariiks Eesti Pangas. 1926./27. a. alates teotsenud õppeülesandetäitjana majandusegeograafia alal.

Prof. dr. phil. Julius Mägiste

valiti läänemere soome keelte õpetoolile korraliseks professoriks.

U. Karell — dotsendiks.

Dr. med. U. Karell on valitud arstitead. fakulteedi kirurgia õpetoolile dotsendiks 3 aastaks.

Dr. U. Karell on sünd. 24. mail 1891. a. Harjumaal, lõpetas Tallinna Aleksandri güm. 1912. a. ja õppinud kuni 1918. a. arstiteadust Tartus ja Voronezhis. Teotsenud 1921. a. Tartu haavakliinikus assistendina. 1928. a. promoveerund dr. med., 1930. a. eradotsent kirurgia alal.

Uusi doktoreid.

Hugo Sogebits — farmaatsia doktor.

30. apr. s. a. kaitses ülikooli aulas oma doktori väitekirja farmaatsia magister Hugo Sogebits. Väitekirja aineks oli „Mõruhein, Polygonum Hydropiper L., farmakobotaaniline ja keemiline uurimus“. Promotsioonile oli ilmunud rohkesti farmatsöite ja loodusteadlasi.

Mag. H. Sogebits on sünd. 27. nov. 1901. aastal Nõos. Eelhariduse omandas Tartus Aleksandri gümnaasiumis, mille 5-ndast klassist 1917. a. astus õpilaseks Hirschfeldi apteeki Tartus. Vabadussõjast võttis osa vabatahtlikuna Tartu kooliõpilaste pataljonis. Keskkooli lõputunnistuse omandas eksternina Tallinnas 1923. a. Järgmisel aastal astus Tartu ülikooli arstiteaduskonna farmaatsia osakonda, mille lõpetades omandas 1928. a. farmaatsia magistri kraadi. Praegu töötab farmatsöötillise keemia instituudis vanema assistendina.

J. Ennulo — arstiteaduse doktor.

5. mail s. a. kaitses ülikooli aulas oma doktori väitekirja dr. med. J. Ennulo. Väitekirja aineks oli „Mõningate keemiliste ainete fikseerumisest erodrotsüütidega“. Ametlikkude oponentidena esinesid prof. Schlossmann, prof. Konik ja prof. Wadi.

Juhan Ennulo on sündinud 3. jaan. 1898. a. Viljandimaal. Keskkooli hariduse omandas H. Treffneri gümnaasiumis, mille lõpetamise järele astus Tartu ülikooli arstiteaduskonda. 1925. a. lõpenud arstiteaduskonna arsti astmega ja viibis siis pikemat aega välismaal, kus töötas peamiselt Pariisis nina- ja kurgusaiguste alal. 1928. a. nimetati ta Tartu ülikooli hospitaal-haavakliiniku assistendiks. Praegu töötab Võru linnaarstina.

Gerhard Rooks — arstiteaduse doktor.

7. mail kaitses arstiteaduskonna doktori-promotsioonil oma väitekirja arst Gerhard Rooks.

Gerhard Rooks sündis 23. juulil 1901. a., astus 1920. a. Tartu ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetas 1925. a. cum laude. Üliõpilasena töötas G. R. ülikooli sisehaiguste kliinikus ja hiljem kohtuliku arstiteaduse instituudis. Siin kirjutas G. R. töö teemil: „Sugemed enesetapmise kohta Tartu ülikooli kohtuliku arstiteaduskonna instituudi lahangu protokollide andmeil“, mille eest sai esimese auhinna. 1927. a. peale töötas G. R. kohtuliku arstiteaduse instituudis assistendina. 1929. a. lahkus G. Rooks ülikooli teenistusest ja töötab praegu Tartus kohtuarstina.

Valter Steinfeld — arstiteaduse doktor.

21. mail s. a. kaitses ülikooli aulas oma doktori-väitekirja drnd. Valter Steinfeldt. Väitluse aineks oli „Pulsaegade võnkumisest narkoosi vältel ja mitmes staadiumis peale narkoosi“. Ametlikkude opponendina esinesid prof. A. Fleisch, prof. K. Konik ja prof. E. Masing.

Valter Steinfeldt on sünd. 7. veebr. 1902. a. Tallinnas käsitöölise pojana. Keskkooli hariduse omandas Tallinna Vestholmi gümnaasiumis. Vabadussõja ajal teenis Tallinna kooliõpilaste pataljonis. 1921. a. astus Tartu ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetas 1927. a. Töötanud ülikooli haavakliiniku n. assistendina 1926. a. peale.

Uusi magistreid.

Magistri kraadi vääriliseks tunnustati Karl Sule ja Alfei Kärсна — mõlem. matemaatika alal, Osvald Hallik — keemia alal, Benita Koppelman — farmaatsia alal, August Muuga — agronoomia alal.

Teaduslikul otstarbel välismaale sõidavad suvevaheajal:

Usuteaduskonnast — prof. E. Tennmann; Õigusteaduskonnast — professorid J. Uluots, J. Tjutrumov, N. Maim, M. Kurtšinski, dots. R. Mark ja kriminalistika õpetaja A. Melnikov; Arstiteaduskonnast — professorid A. Fleisch, A. Lüüs, E. Masing, L. Puusepp; Filosoofiateaduskonnast — J. Mark, H. Mutschmann, K. Ramul, V. Süss; Matem.-loodusteadusk. — prof. K. Frisch ja eradots. P. V. Thomson; Põllum.-teadusk. — prof. P. Köpp, A. Mathiesen ja dots. E. Lepik; Loomaarstiteadusk. — prof. A. Laas ja dots. J. Tomberg.

Veel sõidavad välismaale dotsent dr. J. Uudelt — Balti riikide oftalmoloogile päevale Kaunasesse ja raamatukogu assistent hra O. Freymuth — Dortmundis peetavale Hansa ajaloo seltsi kongressile.

Ülikooli lõpetasid.

Õigusteaduskonnas: Hans Jaanhold, Robert Jõgi, Elvira Kask, Friedrich Klavins, Hilda Konrad, Arnold Krupp, Johan Neumann, Raif Piilmann, Augustin Reinhold.

Majandustead. osak.: Arnold Aamisepp, Karl Inno (cum laude), Varvara Jailev, Jaan Martin, Alfred Pealu, Veera Spuhl, Anton Treuberk.

Filosoofiateadusk.: Aleksandra Kask, Theodor Kaljo, Elisabeth Kibbermann, Dagmar Kuusik-Riikoja, Katharina Maiorov, Meta Pauline Ots, Johannes Plauberk, Saima Räsä, Miralda Steinberg, Mihkel Tooms, Georg Vahrberg, Veera Vassiljev, Viktor Viilup.

Matem.-loodustead.: Oskar Voldem. Grünbaum (cum laude), Osvald Hallik — mag. chem. kraadiga, Leida Ormus-Vinkel, Blandine Paaver ja Juta Nora Rebane — kõik loodusteaduse alal cum laude, Leonida Saar, Franz Spink (keemia), Tidrich (Diedrich) Treimann (cum laude).

Keem. osak.: Artur Gustav Palgi.

Põllumajand. teadusk.: Elmar Rebane, Hans Saar, Johannes Semper, Aksel Langer — metsateadlase diplomiga.

Loomaarstiteadusk.: Alfred Lepp (cum laude), Vladimir Lõokene, Aksel Leopold Müller, Hugo Adolf Reimann (cum laude), Maks Sikkut (cum laude), Leino Tammemägi (cum laude).

Ülikooli valitsus kinnitas

dr. med. Valter Steinfeldt'i üheks aastaks välismaa stipendiaadiks habahaiguste alal; diploomitud edasiõppijaiks kinnitati edasi Ferd. Vellner ja Valfried Krastin; Drnd. med. E. Säge kinnitati naistekliiniku ülemääraliseks nooremaks assistendiks; Stud. med. Gotfried Suurküla — silmakliiniku noorema assist. k. t-ks; dr. A. Kuusik — bakterioloogia-instituudi nooremaks assistendiks edasi; drnd. med. Vanda Pert — II sisehaiguste kliiniku laborandiks; närvikliiniku assistendiks — dr. A. Spridis; met.-obs. aj. abijõuks inspeksiooni alal kinnitati Joh. Limberg; dr. chem. J. Kuusk — tehnoloogia-laboratooriumi vanema assist.; Viktor Kangro — anorgaanilise keemia laborat. ülemääraliseks abijõuks; füüsikalise keemia lab. noor. assist. — dr. R. Tiganik; Aleks. Määr — tegeliku zooloogia kabineti vanema assist. k. t-ks; stud. Ralf Aavakivi ja stud. Alma Ruubel — matem.-instituudi ajut. abijõududeks; stud. Johannes Müür kinnitati maaparanduse ja geodeesia kab. abijõuks

ja agr. Paul Ramul — entomoloogia katsejaama abiassistendiks.

Uueks inglise keele lektoriks kinnitati H. C. C. Harris.

Loomaarst Erich Vehterstein kinnit. bakterioloogia jaama noorem. assistendiks; loomaarst Alfred Lepp — veistehaiguste nooremaks assist.; loomaarst Aksel Müller — loomaarstiteadusk. haavakliiniku noorem. assist.

Vabastati

enda soovil drnd. med. vet. Elmar Vau histo- ja embrüoloogia instituudi vanema assist. kohalt ja kinnitati loomaarstiteadusk. anatoomia prosektori k. t-ks.

Veel vabastati dr. V. Savi enda soovil silmakliiniku vanema assist. kohalt ja

prof. K. Saarmann

õppetegevusest 1932. a. II p. a., selleks et ta saaks kohtu- ja siseministeriumi poolt temale ülesandeks tehtud töid lõpule viia;

Drnd. med. R. Meder

vab. enda palvel naistekliiniku noorema assistendi kohustustest.

Drnd. med. vet. Karl Mahlmann, kauaaegne loomaarstiteaduskonna prosektor, lahkus 1. juunil s. a. ülikooli teenistusest ja läheb pensionile.

Kel on õigus priikooli saada.

Eesti Vabadussõjast osavõtnud kooliõpilastele riigi kulul hariduse andmise seaduse § 1 järgi saavad priikooli ainult need kooliõpilased, kes vabatahtlikult (mitte mobilisatsiooni korras) katkestasid õppimise koolis ja astusid isamaa kaitsejate ridadesse. Priikooli võimaldatakse ainult ühes alg- ja keskkoolis ning ainult ühe kõrgema õppeasutuse teaduskonnas õppekava normaalaja kestusel. Seega ei või saada enam priikooli mõne kõrgema õppeasutuse lõpetanu, teises kõrgemas õppeasutuses või sama õppeasutuse teises teaduskonnas.

Toetus ülikoolile.

Majandusministerium on teatanud ülikoolile, et omal ajal auhinnaaks määratud summa ülejääk kr. 1050 tuleb jaotada põlevkivi-uurimise laboratooriumi ja kaubateaduse kabineti vahel.

Õppetoolide täitmisele.

Õigusteaduskond on asunud administratiivõiguse ja liikuva dotsentuuride (viimane — ülesannetega tsiviilõigus, eriti Rooma õiguse ajalugu) täitmisele.

Täitmisele asumise tähtpäevad on Ülikooli Valitsus kinnitanud.

Ilmub 13 korda aastas. tellimishind 3 kr. aastas, 1½ kr. semestris.

Vastutav toimetaja: Erika Veidenbaum. Tegevtoimetaja: Eduard Sitska. Liikmed: Lilly Mihhels, Jaan Ots. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus.

Rikkalikus valikus odavate hindadega soovitavad

valgeid ja värvilisi triiksärke, meesterahva ja naister. pesu, puuvillast ja villast trikoo-pesu, koetud villaseid jakke ja veste, jalutuskeppe, vihmavarje ja kõik-sugu kevadhooaja moe-, pudu- ja pesukaupu.

Kaabusid.

Üliõpilastele hinnaalandus

Tartus,

Kaubahoov 2, telef. 4-81.
Promenadi 2, telef. 13-54.

**MOE, PUDU
JA PESUÄRI**

VENNAD

Lepp

V. Toomasov

Ainult need ei oska hinnata
Tedresan'i
kes seda ise pole kunagi tarvitanud.

Tedresan kreem ja seep on tunnustatud vahendid tedretähtede, viinide ja teiste nahaplekkide kõrvaldamiseks.

Kreem Regina-ekstra (rasvata) on parim puudri alus. Elustab samuti näonahka, andes sellele õrna valge jume.

Päivitusõli hoiab ära päivitamisest tavalise kestendamise, annab nahale ilusa ühtlase pruuni jume. Hind 50 senti.

A-s. Prov. JUL. LILL
RUUHI 10. TARTUS. Narva 6.

«Üliõpilaslehe»

toimetus ja talitus

Avatud teisip. ja laupäeval
kella 15—16.

Üliõpilasmaja III kod

Saadaval 1914, 1915, 1916,
1920—1931 aastakäigud ja üksiknumbreid.

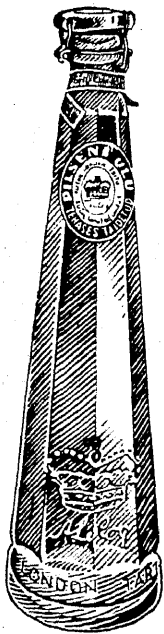
Kaasvõitlejad!

Teatage „Üliõpilaslehele“ aadressi muutusist. Eriti nüüd suveks.

Aktsiaselts

A. Le Coq

õlletehas Tartus

Pilsen / porter / mõdu

Dombräu

eriti hää uus must õlu patentpudelites.

Limonad / selters / sidronisooda.

Hind 25 senti

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR.